Ե· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1360 ՈՒՐԲԱԹ 15 ՅՈՒԼԻՍ 1888 (Ն· Տ·) 27 ՅՈՒԼԻՍ 1888 17 ԶԻԼԳԱՏԷ 1305

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–խան

غلطه‌ده نورادونكيان خانده (ارهولك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար Տարեկան	ղահեկան արծաթ	160
» » Վեցամսեայ	»	80
» » Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց համար եւ օտարաց Թղթատարով տարեկան	»	240
Գաւառաց համար եւ օտարաց Թղթատարով վեցամսեայ	»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	Ֆրանք	58
» » վեցամսեայ	»	26

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 15 ՅՈՒԼԻՍ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ՅՈՒԼԻՍ 20ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 23 ՅՈՒԼԻՍ.)

Պելկրատ, 20 յուլիս.— Կ'ըսուի թէ Պելկրատի գերմանական դեսպան Պրէյ կոման է որ կը մղէ զՄիլան Թագաւոր երկրորդ ամուսնութիւն մը կնքելու, և Գերմանիոյ փոքր աթոռներէն միոյն պատկանող իշխանուհի մը արդէն նշանակուեր է իբրև ապագայ Թագուհի Սերպիոյ. Պ. Ռիստիչ ըսեր է. «Այս ընթացքով, շատ չանցած երեք գահաժառանգներ պիտի ունենանք.— արդի գահաժառանգն, և ա՛ն գահաժառանգ զոր Միլան Թագաւոր կրնայ ունենալ իւր երկրորդ ամուսնութենէ, և Քարաճորճեւիչ իշխան.»

—Սօֆիա, 20 յուլիս.—Պ. Ստամպուլով հեռագրեր է Ֆերտինանտ Իշխանին թէ, եթէ չուզեր Սահմանադրութիւնը բռնաբարելու յանցանքը գործել, պարտի Խնամակալութիւն մը հաստատել, քանի որ կը խորհի Պուլկարիայէն դուրս ելնել՝ իւր մայրն յԱւստրիա տանելու համար. Իշխանն այս կարծիքէ չէ. (*)—Պահպանողական նախարարաց՝ Պ. Պ. Նաչեւիչի և Ստոյլովի հրաժարման գործն առկախ կը մնայ. Զանքովեանց և Պ. Ստամպուլովի միջև բանակցութիւնք կը շարունակին՝ Ազատական և Զանքովեան երկու կուսակցութեանց ձուլմամբ ազգային մեծ կուսակցութիւն մը կազմելու համար.

—Անցեալ շաբթու Անգլիոյ այլ և այլ կողմերն յատուկ հանդէսներ կատարեցան սպանիական Արմատային պարտութեան երրորդ հարիւրամեակին առթիւ. Որովհետև «Անպարտելի» Արմատային խայտառակման գործին մէջ Փլիմաութի և շրջակայ գաւառին ժողովուրդը մեծագոյն բաժին ունեցած էր իւր քաջութեամբ և իւր զոհողութեամբք, Փլիմաութի մէջ կատարուած հանդէսը մասնաւորապէս շքեղ էր. Հոն մեծ յիշատակարանի մը հիմնաքարը դրուեցաւ, որ պիտի բարձրանայ ի պատիւ այն մեծ դէպքին. Ելիզապէթ Թագուհւոյն ժամանակին համազգեստներով պատմական ձիարձակութիւն մը տեղի ունեցաւ, որ ջերմապէս ծափահարեցաւ և ընդհանուր հաւանութեան արժանացաւ՝ համազգեստներուն և այլ պարագայից պատմական ճշդութեամբ և ձիաւորաց ճարպիկութեամբ. Երեկոյին Փլիմաութի քաղաքապետն իւր պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տուաւ 800 հրաւիրելոց. Ճառեր արտասանուեցան՝ սպանիական կաթոլիկ Արմատային պարտութեան Անգլիոյ և անկլիքան ազգային Եկեղեցւոյն համար ունեցած մեծ նշանակութիւնը բացատրող.

—Պ. Քրիսփիի թերթը, Ռիֆօրմա, կը հերքէ այն զրոյց թէ կոմս Հէրպէրթ Պիզմարք Փարիզ պիտի երթայ, առաջարկելու ընդհանուր զինաթափութիւն մը, որ Ֆրանսայէն սկսի.

—Հավասի Գործակալութիւնն անցեալ օր ծանուցած էր եւրոպեան լրագրաց մէջ թէ Պապը նորէն միտքը փոխած է, ի բաց թողլով Հռոմէ մեկնելու մտադրութիւնը. Վատիկանի պաշտօնական թերթն, Օսսէրվաթօրէ Ռօմանօ, ընդհակառակն, յօդուած մը կը հրատարակէ յուլիս 19 թուով, Պապին Հռոմէ մեկնելու խնդրոյն վրայ, զոր «կարելի» կը նկատէ. Պապական թերթն այս զրոյցին պատճառած ընդհանուր յուզումէն (..) կը հետևցնէ թէ Պապին Հռոմայ մէջ ունեցած դիրքն ևս քան զեւս անտանելի կը դառնայ.

—Կ. Պոլսէ կը հեռագրուի թէ Նախորդ Խտիւ Իսմայիլ փաշա առողջական պատճառներով Գերմանիոյ ջերմուկներն երթալու մտադրութիւն յայտնած լինելով, ձեռնհաս կողմերէ իրեն գիտել տրուեր է թէ Վոսփորի գեղազուարճ եզերքն աշխարհահռչակ են իրենց փրկարար ազդեցութեամբ ամեն կարգի մարդկան առողջութեան համար. Բայց եթէ ջրոյ չափազանց մտաւորութիւնը կը դպչի իրեն, Խտիւը լաւ կ'ընէ վերերը՝ բլուրներն ելնելով, ուր օդն աւելի ևս նպաստաւոր է տկարներու.

—Ամեն տարօրինակութեանց երկիրն, Ամերիկա, կրօնային տարօրինակութեանց ալ երկիրն է. Մերձ այն Նահանգին ուր Մորմոնք մաքուր և կենաց պայքար մը կը մղեն ամերիկեան նորահաստատ օրինաց դէմ, այս օրերս յառաջ եկաւ Նոր Մովսէս մը. Սևամորթ մ'է այս, Ճիլս Մօս անուամբ, պերճախօս քարոզիչ բողոքական, որ կը յայտարարէ թէ ի վերուստ պաշտօն տրուած է իրեն երթալ փրկելու Ափրիկէի սևամորթներն, և Ամերիկայի սևամորթներն ալ իրենց նախկին հայրենիքն (յԱփրիկէ) առաջնորդելու. Այս ամերիկացի Մովսէսն կը բնակի Ինտիանա Նահանգին Իվանսվիլ քաղաքին մէջ. 62 տարեկան է, և մինչև Հարաւայնոց և Հիւսիսայնոց պատերազմը գերի մ'էր. Իւր քարոզչական տաղանդով Միացեալ Նահանգաց ամեն սևամորթաց մէջ իմաստութեան մեծ համբաւ ստացած է, և որովհետև սպիտակամորթներն ևս կը ճանչեն իւր արժանիք, շուտով ծաւալած է իւր համբաւ. Կը հրաւիրէ սևամորթները պատրաստ լինել նաւ նստելու՝ Ափրիկէ երթալով այն երկրին սուտ աստուածներն այրելու և մարդակերներն ի քրիստոնէութիւն դարձնելու համար. Ամեն կիրակի կ'որոտայ բեմէն, և շնորհիւ հեռագրաց, իւր քարոզք երկրին ամեն կողմն արձագանգ կը գտնեն, և ամեն սևամորթ քարոզիչք եռանդալից համակրանօք կ'ողջունեն Իվանսվիլի Մարգարէն. Արդէն հազարաւոր արք և կանայք կը դիմեն դէպ յԻնտիանա, և Հիւսիսային Նահանգաց մէջ սևամորթաց ընտանիքներ մեծ թուով շարժման մէջ են. իրենց գործերը կարգի կը դնեն՝ առաջին հրամանին Ափրիկէ երթալու պատրաստ գտնուելու համար. Այս շարժում մեծ յուզում կը պատճառէ Ամերիկայի մէջ. Միացեալ Նահանգաց սպիտակամորթք դժգոհ չեն Միացեալ Նահանգաց մէջ տեսնուող այս գաղթային շարժումէ, զի սպիտակ տարրը միշտ սևամորթ տարրին ձեռքէն երկիր և գործ խլելու վրայ է. Կրնայ մինչև իսկ կասկածուիլ թէ Իվանսվիլի կարծեցեալ մարգարէն մի թէ սոսկ քաղաքական գործիչ մը չէ, Միացեալ Նահանգաց սևամորթներուն թիւն աւելի ևս նուազեցնելու համար.

—Թէև Հավաս կը ճգնի հաւատացնել թէ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ կայսերաց տեսակցութիւնը քաղաքական նշանակութիւն չունի, բայց այս տեսակցութեան վրայ երեկի Սուրհանդակաւ առնուած լրագրաց տուած նորագոյն տեղեկութիւններէն կ'երևի թէ Աղեքսանդր Գ և Վիլհէլմ Բ քանիցս առանձինն երկար տեսակցութիւններ ունեցած են, և նմանապէս կոմս Հէրպէրթ Պիզմարք և Պ. Կիրս իրարու հետ և կայսերաց հետ երկար տեսակցութիւններ ունեցած են, որոց արդիւնքը թէև առայժմ գաղտնի պահուի, աներկբայելի է թէ քաղաքական որոշումներ կան տրուած.

—Վիսպատընէ մեկնելէ ի վեր, Նաթալի Թագուհին Եւրոպիոյ մէջ մեծ շրջան մը կ'ընէ. չի գիտցուիր ինչ նպատակաւ. Վիսպատընէ Վիեննա գնաց, ուր այս անգամ սերպիական դեսպանատունէն ո՛չ ոք զինք դիմաւորեց ու մեծարեց իբրև Սերպիոյ Թագուհին. Անտի Փարիզ գնաց, ուր փարիզեան լրագրերէն կը տեղեկանանք թէ իւր չնաշխարհիկ գեղեցկութիւն ընդհանուր սքանչացում պատճառեր է. Փարիզէ Պրուսէլ գնաց, և անտի՝ Լա Հէյ, ուր «Հնդկաստանի պանդոկին» իջաւ. Հոլլանտացի ժողովուրդն համակրանօք և յարգանօք ընդունեց զինք.

—Նովոսթի կ'ըսէ թէ Աւստրիա գըրաւած է զՊուլկարիա՝ Պելովա Վաքարէլի երկաթուղւոյն տիրելու, աւստրեան ազդեցութիւնն ամրապնդելու համար պալքանեան թերակղզւոյն մէջ.

—Ռուս դիւանագէտ մը Փեթերհոֆի տեսակցութեան վրայ սա կարծիքն յայտներ է, (Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակցութեան նայելով.) «Ջարը Փեթերհոֆ գնաց աւելի քան երբեք համոզուած Արևելից մէջ Ռուսիոյ կատարած և կատարելիք դերին կարևորութեան. Բայց եթէ Վիլհէլմ կայսր Փեթերհոֆ գնաց Ֆրանսան մեկուսացնելու յուսով, կրնար մինչև Փէքին երթալ. զի այդ խորհրդի յաջողութիւնն անկարելի է.»

—400 Մեհտիականք յարձակեցան Եգիպտոսի հարաւակողմ սահմանագլխին մօտ Վատի Հալֆայի գիւղերուն վրայ. Անգլեգիպտական զօրքերը զանոնք ի փախուստ դարձուցին.

—Հելլէն կառավարութիւնն հաւանեցաւ որ Մասսուայի մէջ բնակեալ հելլէն հպատակներ վճարեն իտալեան կառավարութեան հաստատած տուրքերը. Կ'երևի թէ, ինչպէս Ֆրանսա ի Թունուզ, Իտալիա ևս ի Մասսուա պիտի յաջողի հաւանեցնել թէ Քաբիթիւլասիոնք դադրած են, Մասսուա «իտալեան երկիր» լինելով այժմ.

—Կէօլնիշէ Սերպիոյ գործոց վրայ կարգ մը լուրեր կուտայ, զորս առայժմ վերապահութեամբ պէտք է ընդունինք. Միլան Թագաւոր, որ ամուսնալուծում կը պահանջէ, ետ տրուեր է իւր կնոջ դրամօժիտն, ինն միլիոն ֆրանք, զոր յանձներ է Ռոթշիլտեան դրամատան. Ազդեցիկ անձնաւորութիւնք, ինչպէս Հօրվաթովիչ և Կրուիչ զօրավարք, խստիւ բողոքեր են Պ. Քրիստիչի նախարարութեան ընթացքին դէմ, և որոշեր են Միլան Թագաւորին գահընկեցութիւնը պահանջել, նաև Խնամակալութեան մը հաստատումը՝ գահաժառանգին անչափահասութեան միջոցին. Սերպ ժողովուրդն յապստամբութիւն գրգռող յայտարարութիւններ տարածուեր են քաղաքաց և գիւղօրէից մէջ. Պատերազմական նախորդ զօրավար Փրոտիչ, որ այլ և այլ նկատմամբ աւելի անձ մ'է, ամբոխին կողմէ սուլուեր և նախատուեր է. Ռուսասէր կուսակցութեան պետերն հսկողութեան ներքև առնուեր են, և Պ. Քրիստիչ կը խորհի եղեր զանոնք արտաքսել.

—Օտեսայէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հոն բուռն զայրոյթ կը տիրէ Միլան Թագաւորին Նաթալի Թագուհւոյն նկատմամբ բռնած «անարգ» ընթացքին դէմ. «Ցորչափ Թագուհին հարուստ էր, կ'ըսուի, Միլան Թագաւոր ամենայն ակնածանօք վարուեցաւ անոր հետ, բայց երբ իւր կնոջ հարստութիւնն սպառեցաւ, անոր դէմ դարձաւ.»—Այս տեղեկութիւն չի համաձայնիր այն տեղեկութեան հետ թէ Նաթալի Թագուհւոյն դրամօժիտն, որ ինն միլիոն ֆր. էր, Միլան Թագաւորին կողմէ ետ տրուեր է կամ պիտի տրուի եղեր.

—Մոսկովսկիյէ Վեդոմոսթի «Գերմանք ի Ռուսիա» խորագրով յօդուած մը հրատարակեց, որով ցոյց կուտայ գերման գաղթականաց ի Հարաւային Ռուսիա հաստատման Ռուսիոյ համար ունեցած բազմադիմի վտանգները. Կ'առաջարկէ որ ռուս կառավարութիւնն աստիճանապէս արտաքսէ այս գերման գաղթականներ. Այս յօդուած, որ Վիլհէլմ կայսեր Փեթերհոֆ հասնելէն հազիւ 24 ժամ յառաջ հրատարակեցաւ, շատ ուշադրութիւն գրաւեց բնականաբար.

—Պերլին, 20 յուլիս.—Շատ մը գործաւորք վար դրուեցան Էրֆուրթի զինուց գործարանին համար, ուր կ'ըսուի թէ 18 հազարորդամեթր տրամագծով յոյժ թեթև հրացան մը պիտի շինուի գերման բանակին համար. Նոր հրացանին գնտակն երեք հազար մեթրօ տեղ կ'երթայ.

—Նօրտ Տէօյչէ Ալկեմայնէ Ցայթունկ, ի պատասխան ֆրանսական թերթի մը, որ ըսած էր թէ Գերմանիա ամեն զիջում պիտի ընէ Ռուսիոյ՝ ի կարգադրութիւն պուլկարական խնդրոյ, կը յայտարարէ թէ գերման աշխարհավարք Պերլինի դաշնագրէն ներշնչեալ, ի սկզբանէ անտի բողոքած են Ֆերտինանտ Իշխանի արկածախնդիր ձեռնարկին դէմ, և այս մասին ո՛և է պայման չեն առաջարկած Ռուսիոյ. Պերլինի Դաշնագիրն, որոյ յօրինման Գերմանիա նախագահած է, ամեն Տէրութիւնները կապող պայմանագիր մ'է, և Ֆերտինանտ Իշխանի Պուլկարիոյ գահուն տիրելն հակառակ է այն պայմանագրոյն տրամադրութեանց.

—Ալզաս-Լօռէնցւոց սրտին մէջէն ֆրանսական ազգութեան ամեն զգացում արմատախիլ ընելու համար գերման կառավարութիւնն ո՛չ մէկ խստութիւն կը խնայէ. Հանրային վարժարանաց մէջ ֆրանսերէնի դասախօսութիւններն արգիլուած էր. բայց շատ ծնողքներ փափաքելով որ իրենց զաւակունք ֆրանսերէն ալ սովրին, մասնաւոր դասատուներու միջոցաւ տան մէջ ֆրանսերէնի մասնաւոր դաս աւանդել կուտային. Ալզաս-Լօռէնի կառավարութիւնը զայս ևս արգիլեց խստիւ, ֆրանսերէնի թէ՛ մասնաւոր դաս տրողներուն և թէ այնպիսի դասախօսութեանց հետևող աշակերտներուն պատիժներ սպառնալով. Բովանդակ տիեզերաց մէջ, ուրեմն, Ալզաս Լօռէն միա՛կ երկիրն է ուր մարդ կրնա՛յ պատժուիլ ֆրանսերէն (կամ ո՛և իցէ լեզու) սովրելուն համար !.!. Կեցցէ՛ Պիզմարքեան քաղաքակրթութիւն.

—Յունաստանի Թագաւորն, որ իւր երկրին մէջ կը ձանձրանայ, և տարւոյն մէկ կարևոր մասը ճամբորդութեամբք կ'անցունէ, Փեթերսպուրկ գնաց, ուստից Քոփենհակ, Գերմանիա և ուրիշ տեղեր ալ պիտի երթայ անշուշտ.

—Թուլլամոռ (Իռլանտա) բանտին բժիշկ Տքթ. Ռիտլի ինքնասպան եղաւ այնպիսի պարագայից մէջ որք գործին քաղաքական հանգամանք մը կուտան. Երկու շաբաթ յառաջ մեռած էր իռլանտացի հարուստ ագարակատէր մը, Պ. Մանտվիլ, եռանդուն կուսակից Պ. Փառնէլի. Որովհետև Պ. Մանտվիլ բանտէ ելնելէն մէկ քանի օր ետքը մեռած էր, Փառնէլեանք յայտարարեցին թէ խեղճ մարդը զոհ գացած էր բանտային խստութեանց, և կառավարութիւնը քննութիւն մը հրամայեց. Այս քննութեան միջոցին ապացուցուեցաւ թէ Պ. Մանտվիլի բանտ մտած պահուն Տքթ. Ռիտլի բժշկային քննութեան մը ենթարկելով զայն, վստահութեամբ յայտարարած էր թէ կարող է կրել բանտային ամենախիստ դրութիւնն, այսինքն՝ սնունդէ զրկում և չարաչար աշխատութիւն. Եւ այս խստութեան զոհ եղաւ Պ. Մանտվիլ. Տքթ. Ռիտլի, ուրեմն, տեսնելով թէ հակամարդկային գործի մը պատասխանատուութիւնն իւր վրայ պիտի ծանրանայ, յուսահատութենէն անձնասպան եղած է. Կ'երևի թէ այս բժիշկ Պահպանողական էր, և Փառնէլեանք ուրախ են որ իւր պատիժն իւր ձեռօք կրած է.

—Պ. Տիւքլէռ, Ֆրանսայի նախկին Նախարարապետն, որոյ մահը ծանուցց հեռագիրը, 1812ին ծնած էր, և աղքատ ծնողաց զաւակ էր, այնպէս որ 1836ին լրագրաց փորձերը սրբագրելով ապրուստ կը ճարէր. Ցետոյ խմբագրական ասպարէզի մէջ մտնելով, 1840ին Նաշիոնալի մէջ գրեց, գլխաւորապէս տնտեսագիտական և ելմտական խնդրոց վրայ. Երկու տարի յետոյ թողուց այս թերթ, բայց 1848ի ֆրանսական յեղափոխութիւնն և Երկրորդ Հանրապետութեան հռչակումը վերստին գործօն դեր մը տուին իրեն. Փարիզի քաղաքապետ Կարնիէ Փաժէսի օգնական եղաւ, յետոյ ելմտական խորհրդականն և վերջը ելմտական նախարար. Երբ Նափոլէոնեանք Երկրորդ Հանրապետութիւնն յաղթահարեցին, Պ. Տիւքլէռ ինքզինք ճարտարարուեստից տուաւ, և Սպանիոյ մէջ դրամատան մը տնօրէն եղաւ. Հանրային կեանքէ քաշուած կ'ապրէր ի Պայօն, երբ 1871ի Ազգ. Ժողովոյն անդամ ընտրեցաւ, 1875ին՝ դեր-նախագահ Ժողովոյն, և նոյն տարին ցկեանս Ծերակոյտի անդամ եղաւ. 1877ին, իբրև դեր նախագահ Ծերակոյտի, Պ. Պրոյլիի յետադիմական Նախարարութեան դէմ ելաւ, և երբ՝ 1882ին՝ Եգիպտոսի խնդրոյն պատճառաւ, Պ. տը Ֆրէսինէի Նախարարութիւնն ինկաւ, Պ. Տիւքլէռ Նախարարապետ եղաւ, քանի որ առաջնակարգ հանրապետական քաղաքագէտք մի առ մի կը հրաժարէին նոր վարչութիւն մը կազմելու ծանր պաշտօնէն. Պ. Տիւքլէռի Նախարարապետութիւնն հինգ ու կէս ամիս միայն տևեց. Անկէ ի վեր նախարարական պաշտօն չունեցաւ.

—Ռումանիոյ Ելիզապէթ Թագուհին, որ Քարմէն Սիլվա կեղծ անուան ներքև հանրածանօթ է գրական աշխարհին մէջ, և բազմաթիւ վէպեր և բանաստեղծութիւններ ունի հրատարակած, Ֆրետերիկ կայսեր մահուան առթիւ գեղեցիկ քերթուած մը յօրինեց և ղրկեց Ֆրետերիկ—Վիքթօրիա կայսրուհւոյն.

—Ռուսական երևելի թերթ մը, Կրաժտանին, կը հարցունէ թէ Ռուսիա միթէ կրնա՞յ անցունել լքանել զՖրանսա. «Ռուսիա և Ֆրանսա ունին անշուշտ հասարակային շահեր. բայց Ֆրանսացիներն իրենք իսկ կը ճանչեն թէ այս շահեր չեն պահանջեր պաշտօնական նիզակակցութիւն մը Ռուսիոյ հետ, և բարեկամական ծառայութեանց փոխանակութիւն մը լաւագոյն երաշխաւորութիւն մ'է քան գրաւոր դաշնագրութիւնը. Գերմանիոյ հետ ևս հասարակային շահեր ունինք, միապետական շահ և բարի դրացութեան շահ, բայց այս շահերն պահպանելու համար հա՞րկ է միթէ զոհել Ֆրանսան. Ի հարկէ ո՛չ. Ռուսիա չի կրնար թողլ տալ որ Ֆրանսա ջնջուի Մեծ Տէրութեանց շարքէն. զի յանժամ եւրոպեան հաւասարակշռութիւնը կը կորնչի. Ֆրանսա ապահով կրնայ լինել թէ ո՛չ ոք պիտի խանգարէ իւր խաղաղ աշխատութիւն և իւր յառաջդիմութիւն, և երբ Ռուսիա այսպիսի երաշխաւորութիւն մը կուտայ Ֆրանսայի, անշուշտ վճռական նշանակութիւն մը կ'ունենայ.»

(*). Նորագոյն հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Ֆերտինանտ Իշխան Սոֆիա վերադարձեր է յուլիս 23ին, և բնաւ ընդունելութիւն չէ եղեր այս առթիւ.

—)(73)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Խորին լռութիւն կը տիրէ վայրկեան մը սրահին մէջ, եւ միայն Գարեգին է որ անձկանօք պէյին երեսը նայելով՝ կարծես անոր շրթանց վրայ իւր ստանալիք պատասխանը կարդալու, անդադար կը նայի ժամացոյցը։

Պէյը իւր խոնարհած գլուխը վեր կ'առնու եւ վշտայայտ ակնարկ մը նետելով Գարեգինի վրայ.

—Կը ցաւիմ, Գարեգին էֆէնտի, շա՛տ կը ցաւիմ որ ձեր խնդիրքը մերժելու ստիպեալ եմ...

—Բայց ինչո՞ւ։

Եւ այն ատեն պէյն, հակառակ անհամբեր Գարեգինի յաճախակի ընդհատմանց, Նախատանաց ու հայհոյանաց շարք մ'է որ կ'սկսի տեղալ Նահապետեանց դէմ, Ցակոբ էֆէնտիի դէմ որ «տունէս դուրս ելիր» գոչած էր իրեն, Զարուհիին դէմ որ նախորդ գիշեր Զաքըրին հետ փախած էր, եւ Արամի դէմ որ ոչ միայն փճացուցած էր հօրը հարստութիւնն այլ եւ իւր կինը բարոյապէս սպաննած։

Գարեգին անընդհատ ընդմիջած է պէյին խօսքը, բայց «ի սէր Աստուծոյ» պաղատած է անոր որ չը մերժէ իրեն հետ Նահապետեանց տունը գալ, եւ դադրած է իւր թախանձանաց մէջ երբ պարզապէս անոր տունէն արտաքսուիլն իւր իսկ բերնովը լսած է. այժմ ոտքի ելած է, մեկնիլ կ'ուզէ, բայց պէյը բորբոքած թող չը տար զինք, կատղած է Արամին դէմ, եւ վայրկեան մը յետոյ մինչեւ սանդղան դըլուխն ընկերանալով նմա, մեկնելու միջոցին կ'ըսէ միշտ.

—Գարեգին էֆէնտի, Աստուած գիտէ թէ ի՛նչ չըրի ես այդ աղջկան պատիւը փրկելու համար, հէ՛, դուն գիտես վերջապէս, վարժապետը քեզի ըսած ըլլալու է. ջանք չը խնայեցի, բայց այդ շունը հասաւ իւր նպատակին. Տէր Աստուած, ի՛նչ ժամանակի հասանք. այսպէս յայտնապէս չարիք գործել, տեսակ մը ոճրագործ ըլլալ եւ անպատիժ մնալ, ի՛նչ ժամանակի հասանք...

Բայց Գարեգին այլ եւս չը կրնար համբերել, եւ ակներեւ վրդովմամբ մը կ'ըսէ դողդողաձայն եւ արագ.

—Պէյ, պէյ, դուք այդպէս գործուած ոճրի մը դէմ կը զայրանաք, բայց ի՛նչ ըսենք անոնց որ անյայտ կերպով, ծածկապէս, ընտանիքներ կը փճացնեն, տուներ կը քայքայեն. այո՛, պէյ, անյայտ կերպով, այդպիսի դաւաճան մ'ալ աս գործին մէջ կար. մեռնելու մօտ եղող այս դժբաղդ աղջկան դատապարտութեան համար, սըրիկայ մը, դաւաճան մը ծածուկ կերպով գործեց. խիղճ չըրաւ անելի զրպարտութիւններ տեղացնել թշուառ ու անմեղ աղջկան մը գլխուն դատաստանական խորհըրդոյ անդամոց առջեւ. պաշտօնակիցներս անունն ինձմէ ծածկեցին վասն զի երդում ըրած էին. բայց սա չափը գիտեմ որ բարձրաստիճան անձ մ'է. Թէեւ գործը գործէն անցած է, ի սէր արդարութեան պիտի օգնէք ինծի օր մը հարկաւ այդ գաղանը, հրէշը, ոճրագործը փնտռելու, և անոր երեսին թքնելու... պէյ, ոճրագործը ա՞ն է միթէ որ տարօրինակ բարկութենէ մը անտանելի չքաւորութեան վայրկենի մը մէջ մարդ մը կ'ըսպաննէ, առանց իւր ըրածը գիտնալու. ոճրագործը,՝ պէյ, ան է որ վայրագ զգացումներէ մղեալ իւր բարեկամ տան մը մէջ մտնելով, հազար դիւային քըսներ կը գծէ և ընտանեաց անդամներէն միոյն մահը կը պատրաստէ, կը մեռցնէ, թէև զէնք չը գործածեր. բայց այսպէս անիրաւ է աշխարհ, պէյ, մին կը պատժըուի, իսկ միւսը անպատիժ կը մնայ... յուզեալ կը խօսիմ կոր, պէյ, այնպէս չէ՞, բայց մի՛ մեղադրէք զիս, եթէ դուք ալ ինձ պէս ժամ մը յառաջ տեսնայիք խեղճ աղջկան վիճակը,... է՜հ... շատ ծանր է, պէյ, շա՛տ ծանր...

Եւ Գարեգին տենդայոյզ ու խռովայոյզ պէյին կ'երկարէ ձեռքն, բաժնուելու համար անկէ և տեսնելով անոր մեռելատիպ դէմքը, «գոյներնիդ նետեր է, պէյ» կ'ըսէ խորհրդաւոր շեշտ մը տալով իւր խօսքերուն ու խորաթափանց ակնարկ մը նետելով անոր վրայ. «խեղճ աղջկան վիճակը զիս ալ յուզեց» կը թոթովէ պէյը խուլ ձայնիւ, և նմա կ'երկարէ իւր դողդոջուն ձեռքը. Գարեգին սառի կտոր մը կ'զգայ իւր ձեռաց մէջ ու թողլով պէյը որ իւր ջախջախիչ ակնարկութեանց ներքեւ գամուած մնայ սանդղան գլուխն ականջները կ'ծրտելով՝ կը մեկնի ընդփոյթ. ուշացած է, կը քալէ շտապաւ և կը հասնի Նահապետեանց տունն, և Աւետիս աղան է որ միշտ յուսահատօրէն ձեռքը շալկին օծրքին տանելով կուգայ զինքը դիմաւորել. բառեւ մը կը փոխանակեն իրենց մէջ, և երբ Գարեգին վեր ելնելու կը պատրաստուի, Աւետիս աղան կ'իմացնէ թէ վերը երեք բժիշկներ կը խորհրդակցին, կը քըննեն Ցակոբ էֆէնտին. կանգ կ'առնէ Գարեգին վայրկեան մը և տան մասակարարին խուցը մտնելով շուտ պատմել կուտայ անոր իւր նախկին գործատիրոջ վիճակն, և անմիջապէս յետոյ կը հարցնէ.

—Անդրանիկ աղան նամակ մը ղրկեր էր, տուի՞ք իրեն։

—Հը, կ'ըսէ Աւետիս աղան, ցաւագին դիմօք,—կարդալու ճա՞ր ունի, կարդալու որ ըլլայ, Աստուածաշունչը պիտի կարդայ, ճա՞րը վուր է— և վայրկեան մը լռութիւն պահելէ յետոյ—հոս է վարժապետին նամակը, կ'ըսէ և փոշելից դարան մը քաշելով Անդրանիկ Ֆէնէրճեանի նամակը կը հանէ դուրս որուն համար վարժապետն իւր գրական յաւակնութեանց մէջ ըսած էր իրեն, Գարեգինի, «թէ չը կրնար ըլլալ որ կարդան և զաւակը չը տան...» իւր երբեմնի պատրաստած տրամախօսութեան բաղդակից է եղած հէգ վարժապետին այդ գիրն։

—Բայց, Աւետիս աղա, հանըմին ինչո՞ւ չը տուիր, կը հարցնէ Գարեգին թեթեւապէս վրդովեալ։

—Տուի, ետ տուաւ, և վախիթ չունիմ ըսաւ, չը կարդաց։

Կը խօսակցին այսպէս, Գարեգին դէթ տիկնոջ ներկայանալ կ'ուզէ, քանի որ Ցակոբ էֆէնտիի քով չը կրնար ելնել։ Բայց Աւետիս աղան կ'իմացնէ իրեն թէ տիկինն ալ ամուսնոյն սենեակն է և չը կրնար թողուլ զայն. հարկ կ'ըլլայ որ Գարեգին յուսահատ սպասէ վարը մինչեւ որ մեկնին բժիշկները, գիտէ թէ Զարուհին ալ տունէն փախած է անոր ներկայանալ մտածելու համար, բայց այդ մասին ուզելով հարցափորձել Աւետիս աղան կը հարցնէ թէ «մատմազէլ»ը տո՞ւնն է.

«Չէ» կը պատասխանէ նշանացի հաւատարիմ մատակարարը, խորհրդաւոր ձեւերով, եւ երբ Գարեգին Արամի վրայ ալ տեղեկութիւն կը հարցնէ, այն ատեն այլ եւս չը կրնալով իւր արդար զայրոյթը զսպել, երկչոտ ակնարկ մը նետելով դէպ ի սենեկին դուռը, կ'ըսէ արիւնալից աչերով ու ձայնը կոկորդին մէջ խեղդած. «Ատ տղաքը, աս մարդուն գլուխը պիտի ուտե՛ն...»

Ոտնաձայն մը կը լսուի յանկարծ. բժիշկներն են որ բարձրաձայն խօսակցելով մեկեանց հետ վար կ'իջնեն. Աւետիս աղան խոյն կ'երթայ դուռը բանալ, մինչ Գարեգին առանց այլ եւս վայրկեան մը կորսնցնելու կը փութայ Տիկին Վարդուհիի քով եւ տեսակցութեան մը առաջին բառերը փոխանակելէ յետոյ, կ'ըսէ վրդովայոյզ.

—Տիկին, շնորհք մը պիտի խնդրեմ ձենէ, Աստղիկը մեռնելու վիճակի մէջ է, իւր զաւակը տեսնել կ'ուզէ կոր, վերջի՛ն անգամի մը համար, պիտի յանձնէ՞ք ինծի ձեր թոռը որպէս զի իրեն տանիմ. չը պիտի մերժէք, տիկին. առաւօտուն մարդ ղրկեր են ձեզի ուզելու համար զայն, բայց անշուշտ այդ մարդը կոշտութեամբ վարուած ըլլալու է ձեզի հետ որ մերժեր էք իրեն, վասն զի ես զձեզ կը ճանչնամ, բարեխիղճ էք, տիկին, չէ՛ք մերժեր, վասն զի իր զաւակն է որ կ'ուզէ կոր վերջին անգամ մը համար վերջապէս տեսնել, ի՜ր զաւակը տիկին. մեռնող մօր մը վերջին մէկ բաղձանքը չը պիտի զլանաք կատարելու, վստահ եմ, տիկին, վասն զի դուք ալ մայր էք, դուք ալ զաւկի սէրը գիտէք. գիտեմ որ ձեր հարսը մերժած էք դուք, կ'ատէք, բայց մինչեւ մեռած վայրկեանին չէք կրնար ատել զինքը, այնպէս չէ՞, տիկին, կը գթաք, եւ հիմա ինծի պիտի յանձնէք Ցակոբիկն, եւ միայն ինծի յանձնած պիտի ըլլաք... Եւ տեսնելով որ տիկին Վարդուհի լռութիւն կը պահէր —բայց լուռ կը կենաք, տիկի՛ն, չը՞ պիտի յանձնէք...

—Միսիւ Գարեգին... չեմ գիտեր... բայց թոռս բժիշկ չէ...

—Սակայն, տիկի՛ն...

—Բայց արդէն էֆէնտիէն կախում ունի ըսածնիդ, եթէ կ'ուզէք իրեն ըսէք, քովի սենեակն է։

ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ
(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղեմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազան երէկ առաւօտ Սկիւտար երթալով այցելեց Մեղպուրեան վարժարանն և Ս. Կարապետ եկեղեցին։ Ն. Ամենապատուութիւնը Սկիւտարէ վերադարձին Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին ու Պէյլիկճի պէյին հետ։ Ամեն Տ. Յարութիւն Պատրիարք անտի Մալիյէի պաշտօնատուն գնաց և տեսակցեցաւ ելմտական Նախարար Վսեմ. Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի հետ։

Կը լսենք թէ հրամանաւ Վեհ. Մակար Ս. Կաթողիկոսին, Գեր. Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեան հեռագրաւ յէջմիածին հրաւիրած է զԳ. Թորոս Ջուղայեցի, «Հայաստանեայց Եկեղեցի» հանդիսին հանրածանօթ աստուածաբան խմբագիրն, ուրուք պաշտօն մը պիտի տրուի հոն։

Տնտեսական Խորհուրդն իւր նախընթաց աւուր նստին մէջ մանրամասնօրէն քննեց կեդրոնական սնտուկի 86—87 և 87—88 տարիներու հաշուեցոյցն և յոյժ գոհ մնալով կեդրոնական սնտուկի հաշուետումարներու կանոնաւորութենէն և ճշդութենէն, գոհունակութիւն յայտնեց Ելմտական Տեսչութեան ու Կեդրոնական Համարակալին։ Խորհուրդը նոյնպէս 88—89 և 89—90 տարիներու ելմտացոյցը պատրաստեց և տեղեկագրով մը մատոյց Քաղաքական Ժողովոյ։

Քանի մը թաղային վարժարաններ արտօնութիւն խնդրած էին աշակերտուհեաց ձեռագործները վաճառահանութեան դնել՝ նպաստ մը ձեռք բերելու համար։ Խորհուրդն որոշեց խնդրել Քաղաքական Ժողովէն որ այս մասին կայս. կառավարութենէն արտօնութիւն ստանայ։

Խորհուրդն զբաղեցաւ Բերայի եւ Մաքրիգիւղի ազգային մէկ քանի կալուածոց վաճառման խնդիրներով եւ տնտեսագիտական տեսակէտով օգտակար գտնելով, առ այդ ինչ ինչ տնօրինութիւններ ըրաւ։

Նոյնպէս զբաղեցաւ այլ և այլ հաշուական և անհատական խնդիրներով։

Էյուպի Թաղական Խորհուրդը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ յառաջիկայ կիրակէ, 17 յուլիս, թաղին Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ տօնախմբութիւնը լինելով, Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ հրաւիրեալ է Պատարագ մատուցանել անդ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԵՂՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Մեղպուրեան վարժարանի երէկի տարեկան հանդէսն յինքն ունէր չքեղութեան ու վայելչութեան այն ամեն տարրերն որք կրնան մրցանակաբաշխութեան հանդիսի մը փայլն հասցնել իւր բարձրագոյն աստիճանին։ Բարձրաստիճան եկեղեցականաց ներկայութիւն, հանդիսականաց ստուար եւ ընտրելագոյն բազմութիւն, հանդիսի բարեյարմար կարգադրութիւն և մանաւանդ շրջանաւարտ օրիորդաց թուոյն շատութիւնն, —16 ընթացաւարտք,— մեծավայելուչ ու եզական կ'ընծայէին Մեղպուրեան հանդէսը։

Ամեն Տ. Յարութիւն Պատրիարք առաւօտուն այցելելով վարժարանն, օրհներ և խրախուսեր էր բարձրագոյն կարգի աշակերտուհիներն, և յայտնելով որ ստիպողական գործի մը պատճառաւ չպիտի կրնար միջօրէին ներկայ գտնուիլ մրցանակաբաշխութեան հանդիսին, իւր հայրական օրհնութիւնը տուեր էր իգական սեռի այս տիպար վարժարանին և նորա բազմարդիւն տնօրէնին։

Հանդիսին ներկայ էին Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Սէֆէրեան Սիմոն եպիսկ., Ամեն. Խրիմեան Հայրիկ, Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազան, Գեր. Ներսէս եպիսկ. Դէորգեան, Գեր. Գարեգին եպիսկ. Սրուանձտեանց, Արժ. Ներսէս վարդպ. Ցախրեան, Ղեւոնդ վարդպ. Փիրղալեմեան, Յակոբ վրդպ. Աշոտ, Տ. Յովհաննէս Ա. քհ. Միրբեան, Տ. Կարապետ քհ. Սեմեան։ Ներկայ էին նաև Սկիւտարի կառավարիչ Վսեմ. Պահրի փաշա, ազգային բազմաթիւ դրագէտք, ուսուցիչք և յոգնախումբ ընտանիք Սկիւտարի և Գուզկունճուքի ոստիկանապետք։

Հանդէսն սկսաւ մաղթանաց երգով մը վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին, հեղինակութիւն երաժշտապետ Տիգրան էֆէնտի Չուհաճեանի, զոր աշակերտուհիք երգեցին հիանալի ներդաշնակութեամբ։ Հանդիսի միջոցին երգուած բոլոր երգերն և կատարուած դաշնակահարութիւնք պատիւ կը բերէին թէ՛ իրենց՝ աշակերտուհեաց և թէ՛ իրենց մեծանուն ուսուցչին։

Տնօրինութեան տեղեկագրին ընթերցումէն յետոյ, յորում Մեղպուրեան էֆէնտի կը խօսէր կանանց դաստիարակութեան վրայ և շնորհակալիք կը յայտնէր իւր վարժարանին ուսուցչական ընտիր խմբին, սկսան մրցանակաբաշխութիւնք և շրջանաւարտ օրիորդաց ատենաբանութիւնք։ Այս ատենաբանութեանց ոճն և արտասանութեան եղանակը ջերմագին ծափահարութեանց արժանացան, մանաւանդ Օրիորդ Բէնոնիկ Մեղպուրեան (Նիւթ ճառին՝ Ազգային լեզու եւ երգեր), Օրիորդ Զապէլ Մինասեան (Նիւթ ճառին՝ Գեղարուեստք), Օր. Սրբուհի Խոսեան (Նիւթ ճառին՝ Si nous causions chiffons) և Օր. Հայկուհի Թիրեաքեան (Նիւթ ճառին՝ Աւետարան)։ Աւարտ-շրջանաւարտ օրիորդաց անուանքն.

Օրիորդք,

Մաքրի՛	Մ.	Մեղպուրեան
Բէնոնիկ	Պ.	Մեղպուրեան
Վարսենիկ	Մ.	Մեղպուրեան
Սրբուհի	Ս.	Թագւորեան
Նեմզուր	Խ.	Քուրամաճեան
Լուսի	Գ.	Գարագաշեան
Սրբուհի	Գ.	Խոսեան
Զապէլ	Ս.	Մինասեան
Սաթենիկ		Գրիգորեան
Հայկուհի	Կ.	Թիրեաքեան
Մաննիկ		Տիօնեան
Նեմզուր	Ս.	Ասլանեան
Անժէլ	Գ.	Մէրտինեան
Եւփիմէ	Ա.	Ալպօյաճեան
Թէկղի	Հ.	Փափազեան
Էֆրոզ	Ն.	Խաչէրեան

Երբ շրջանաւարտ օրիորդք ստացան իրենց վկայականները, բեմ ելաւ Յակոբ էֆէնտի Ոսկան և բանախօսութիւն մը կարդալով, խօսեցաւ Մեղպուրեան վարժարանին վրայ որպէս իգական սեռի կրթական լաւագոյն հաստատութիւնն Ազգին և պարզեց իւր տեսութիւններն աղջկանց դաստիարակութեան վրայ։ Գեր. Մելքիսեդեկ Սրբազան նմանապէս ատենաբանութիւն մ'ըրաւ կանանց դաստիարակութեան անհրաժեշտ պէտքին վրայ, և ի դիմաց Մեղպուրեան էֆէնտիի խրատական խօսքեր ուղղեց առ ուսումնաւարտ օրիորդս։

Հուսկ ուրեմն խօսեցաւ Վսեմ. Պահրի փաշա և Վեհ. Սուլթանին համար ջերմագին մաղթանքներ ընելէ յետոյ, գոհունակութիւն յայտնեց վարժարանին բարեկարգութեան և հանդիսին չքեղութեան համար։

Ապա, հանդիսականաց մէկ մասը գնաց դիտել աշակերտուհեաց ճարտարարուեստ ձեռագործներն որք ի տես դրուած էին վարժարանին սրահին մէջ, և այլք գնացին տեսնել աշակերտուհեաց մարմնամարզական փորձերը պարտիզին բարձրաւանդակին վրայ։

Պոյաճը գիւղի Թաղական Խորհուրդը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ թաղին Ս. Երից Մանկանց եկեղեցւոյ տօնախմբութիւնն յառաջիկայ կիրակէ աւուր յետաձգուած լինելով, ըստ խնդրանաց ժողովրդեան Արժ. Յովհաննէս Ծ. Վ. Արշարունի հանդերձեալ է հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել նոյն օր։

ԱՐԵՒԵԼՔ յուլիս 7ի թիւը կը պարունակէ.

Ազգային նախանձախնդրութիւն.—Յուլիսի չորսը.— Բացատրութիւն մը.— Ընտրութիւնք ի Միացեալ Նահանգս.— Խաղաղութեան բանակներն ի Կէթթիսպըրկ.— Ազատութեան արձանն (պատկերով).— Նամակ առ խմբագրութիւն.— Ընդդիմախօսութիւն.— Արտասահմանի և տեղական լուրեր։

ՄԵՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Վաղը կ'աւարտի ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ եւ յառաջիկայ երկուշաբթիէն պիտի սկսինք հրատարակել, իբր թերթօն, նոր վէպ մը,

ԱՅՐԻՆ

սրտառուչ ու ազդեցիկ գործ

ՕԳԴԱՎ ՓԷՕՅԷԻ

Թարգմանիչն է Արեւելքի խմբագիրներէն Տիգրան Արփիարեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ
ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ ԵՒ ԱՍՏԻՃԱՆՔ

Պետական Խորհրդոյ անդամ անուանուեցաւ նոյն Խորհրդոյ օգնական անդամներէն Եսատ էֆէնտի։

Սըարթի կառավարիչ անուանուեցաւ Ատանայի Նախորդ մէքթուպճի Ֆէրիտ փաշազադէ Սատէտտին էֆէնտի։

Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ Իսթանքէօյ գաւառակի մալ միւտիրի Խալիլ պէյի և Սիւլէյմանիյէ գաւառին Րէժիի տնօրէն Մէհմէտ Րիֆաթ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ ի Կիպրոս թարգմանութեան պաշտօն վարող Վիթալիս էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ նոյն կղզւոյ դատական պաշտօնեաներէն Հըֆզի էֆէնտիզադէ Սամի էֆէնտի։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Երէկ ի Բ. Դուռն յանձնաժողով մը գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և անդամակցութեամբ Պետական Խորհրդոյ Բարձր. նախագահին, և Դատական, Արտաքին ու Կրթական գործոց Վսեմ. Նախարարաց։

Սոյն յանձնաժողովը մինչեւ իրիկուն ուշ ժամանակ զբաղեցաւ ելմտական խնդիրներով և խորհրդակցութիւններ կատարեց նաեւ պուլկարական խնդրոյն վրայ։

—Մեծ տէրութեանց դեսպանատանց առաջին թարգմանք երէկ Բ. Դուռը գնացին և յաջորդաբար տեսակցեցան Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ։

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԻՐԱՒԱՐԱՐԸ

Պառոն տը Հիրշի կողմէ Բ. Դրան ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ինք իբր հինգերորդ իրաւարար կ'ընտրէ զԳ. Հէօյլէկէր, նախագահ Պերլինի վերաքննիչ ատենին։

Հաւանական է որ արտաքին գործոց նախարարութեան երկու իրաւագէտ խորհրդականք որք լիովին տեղեակ են խնդրոյն, կայս. կառավարութեան կողմէ Պերլին ղրկուին պէտք եղած լուսաբանութիւնները տալու համար։

ԻՍՄԷԹ ՓԱՇԱ

Իբէկի Նախորդ կառավարիչ Ֆէրիդ Իսմէթ փաշա, որ անցեալ օր մայրաքաղաքս եկաւ, կայս. հրամանաւ անդամ անուանուեցաւ զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ։

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Բ. Դուռը պատասխանի կը սպասէ այն դրամատէրերէն որոց դիմած էր հինգ առ հարիւր տոկոսաւոր փոխառութեան կնքման համար, որոյ փոխարէն իբր երաշխաւորութիւն ցոյց տուած է մետաքսի և ձկնորսի հասոյթները։ Կը յուսացուի թէ ուրիշ երաշխաւորութիւններ ալ աւելցնելով, այն պարագային համար յորում ցոյց տրուած հասոյթք չբաւէին, փոխառութիւնը պիտի կարենայ կնքուիլ առանց դժուարութեան։

ՄԻՒՆԻՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Արարողապետ Միւնիր փաշա վաղը Պերլին կ'ուղեւորի յանուն Վեհ. Սուլթանին շնորհաւորելու Վիլհէլմ Բ. կայսեր գահակալութիւնը։ Ն. Վսեմութեան պիտի ընկերանան կայս. պալատան քարտուղարներէն Բէհաղիմ պէյ և կայս. թիկնապահ դէր Հազարապետ Սաադ պէյ։

ԳՈՆԵԱՅԻ ՄԵԾ ՇԷՅԽԸ

Գոնեայի նորընտիր մեծ շէյխ Չէլէպի Ապտիւլվահիտ էֆէնտի մայրաքաղաքս մեկնելէն առաջ կայս. պալատ գնացած է իւր որդւոյն Ապտիւլհալիմ Չէլէպի էֆէնտիի հետ և երկրորդ սեննկապետ Հաճի Ալի պէյի միջոցաւ արժանացած է Վեհ. Սուլթանի մեծարանաց։ Ն. Վեհափառութիւն այս առթիւ առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհած է Ապտիւլվահիտ էֆէնտիի և նոյն պատուանշանի երրորդ աստիճանը՝ նորա որդւոյն Ապտիւլհալիմ էֆէնտիի։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ Ի ՍԵԼԱՆԻԿ

Սելանիկէն կը գրեն առ Լը Թիւրքի թէ նահանգին երկրագործական քննիչ Երամ էֆէնտի, որ Կրինեօնի վարժարանէն ելած է, կ'աշխատի երկրագործութեան գործնական վարժարան մը հաստատել։

Այս նպատակին յատկացեալ գետինը կը գտնուի քաղաքէն երկու ժամ հեռաւորութեամբ տեղ մը, ի Սէտիչ, Պ. Րօկազլի ագարակին մէջ։ Անդ, աշակերտք կարող պիտի լինին տեղւոյն վրայ փորձառական դասեր առնուլ։ Երկրագործական վարժարանի կառուցման ծախուց գումարը քուէարկուած լինելով արդէն, այս կարեւոր հաստատութեան շինութեան պիտի ձեռնարկուի ի մօտոյ։

Երամ էֆէնտի, որում կը պատկանի այս վարժարանի հաստատման նախաձեռնութիւնը, երիտասարդ, գործունեայ և խելացի պաշտօնատար մ'է, հմուտ երկրագործական խնդրոց որոց կը զոհէ իւր ժամանակն ու խնամքը։ Առաջին անգամ ինք կատարած է ի Սելանիկ գետնախնձորի մշակութեան փորձն որ կատարելապէս յաջողած է։ Նմանապէս այդ գաւառին մէջ ինք ներմուծած է չերամի հունտեր, բասդեօռեան դրութեամբ, որք 30 առ 100 արդիւնք տուած են, որ հազուագիւտ է և արտօնութիւն ստացած է որ թութի նորատունկ ծառերը տուրքէ ազատ մնան։ Այս տարի Սելանիկի նահանգին մէջ հարկադրուեցան մեծաքանակ շերամ զոհել առ ի չգոյէ թութի տերեւներու որք յոյժ բարձր գներով վաճառուեցան։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՔ

Ալեքսանդրիոյ լրագիրք հետեւեալը կը հրատարակեն.

Անկից առաջ ծանուցուեցաւ թէ օսմ. մաքսատունք կը պահանջեն որ Եգիպտոսէն տարուած այն ապրանքներն որք աստի արտածուած են թէզքէրէով (մաքսային արտօնագիր) օսմ. նաւահանգիստ մը ներմուծուած ժամանակնին մաքսատուրք վճարեն։ Արդ, Էլ-Ահրամ կ'ըսէ թէ եգիպտական կառավարութիւնն յետ երկար ամսոյ սպասման, որոշեր է փոխադարձ ընթացքի մը հետեւիլ, ինքն ալ չի ճանչնալով թէզքէրէները և պահանջելով որ Թուրքիայէն բերուած ապրանքներ երբ եգիպտական նաւահանգիստ մը մտնեն մաքսատուրք վճարեն։

Սերպիական կառավարութիւնը Թաքովոյ պատուանշանին երկրորդ աստիճանը նուիրած է Արտաքին գործոց նախարարութեան մէքթուպճի Միւնիր պէյի, որ կայս. հրամանաւ արտօնեալ է գործածել զայն։

—Վաղը գիշեր Թարապիոյ ֆրանսական դեսպանատան մէջ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի։

—Եանեայի հելլենական հիւպատոս Պ. Նիքոլա Կէննատի իւր կառավարութենէն եռամսեայ արձակուրդ ստացած է զոր պիտի գայ անցունել ի Կ. Պոլիս։

—Իտալական Նորընտիր ընդհ. հիւպատոս Պ. Քարբանօ որ նախընթաց օր մայրաքաղաքս հասած էր ընտանեօք, երէկ Թարապիոյ իտալական դեսպանատունն երթալով Պառոն Պլանի ներկայացաւ։

—Միւհէնտիսեան Յովհաննէս էֆէնտիի կողմէ ի նորոյ պատրաստեալ 16, 12 և 6 բունթօ թուրք տառերու տպեալ օրինակները Վեհ. Սուլթանին ներկայացուած լինելով Ն. Վեհափառութիւն խիստ գոհ մնացած և չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան ու գեղարուեստից շքադրամ շնորհած է Միւհէնտիսեան Յովհաննէս էֆէնտիին ի վարձատրութիւն որա այս արդիւնաւոր գործին։

—Լեզուաբանական վարժարանի քննութիւնք սկսած են։ Երրորդ կարգէն Բուսէճուլը Շիւքրի էֆէնտի առաջին մրցանակ ստացած է, նոյն կարգի ուսանողներէն Ֆաիգ, Իհսան, Րամիզ և Ճէմիլ էֆէնտիք եւս առաջնակարգ հանդիսացած են։ Յաւարտ քննութեանց վարժարանն հինգ տասն օր պիտի փակուի։

—Արքունի նաւարանին մէջ շինուած պողպատներէ խաւէն լեցուող թնդանօթներ պատրաստուած են թնդանօթարանի գործարանաց մէջ։ Կայս. հրամանաւ այս թնդանօթներու փորձերը կատարուած եւ ամեն կերպիւ լաւ արդիւնք տուած են։ Այս յաջողութիւն գոհունակութիւն պատճառած է Վեհ. Սուլթանին։

—Բորթուգալցի Տա Փօզ անուն մեծահարուստ մարդիկն, որ նոյնպէս հետամուտ է ասիական երկաթուղեաց շինութեան մենաշնորհը խնդրելու, օգոստ. 1ին (Ն. Տ.) մայրաքաղաքս կը սպասուի։

—Երէկ իրիկուն ժամը 11ը 20 անցած կամուրջէն մեկնող Մախսուսէի 7 թիւ շոգենաւն Սարայ Պուրնուի առջև հասած պահուն ուղեւորներէն Ալէքօ անուն յոյն մը ինքզինքը ծովը նետեց հոսանքին մէջ։ Նաւապետը մեծ գործունէութեամբ կրցաւ շոգենաւին գլուխը դարձնել որպէս զի Ալէքօ անիւներուն տակ չը ջախջախուի և մակոյկ իջեցնելով ազատեց զայն։

—Սելանիկէն յուլիս 10/22 թուականաւ նամակ մը հետեւեալը կը հաղորդէ։

Ֆրանսական թղթատարական պայուսակն որ նախորդ չաբթուն զըրկուած էր աստի երկաթուղիով, սերպիական սահմանագլխոյն վրայ չընդունուելով Սելանիկ վերադարձուեցաւ։ Այս մերժման պատճառն այն է որ Սերպիա թղթատարական պայմանագիր չունի Ֆրանսայի հետ, մինչդեռ Սերպիոյ և Թուրքիոյ միջև կնքեալ պայմանագրով առաջինն իրաւունք չունի ո՛ր և է օտար պայուսակ անցունել իւր հողէն։ Առ այժմ աւստրիական նամակատան դէմ դժուարութիւն չյարուցուիր։ Կըսուի սակայն թէ աւստրիական պայուսակն իբր դեսպանական սուրհանդակ միայն կը ղրկուի մինչեւ ի սահմանագլուխ ինչպէս և անտի ի Սելանիկ։

—Նիկոմիդիայէն կը գրեն թէ շնորհիւ տեղական իշխանութեան ձեռք առած միջոցներուն, Ապտուլլահ էֆէնտի անուն վաճառականն որ Քաղըբէլի մէջ աւազակախմբի մը ձեռքն ինկած էր, ազատուեր է։ Ըստ յայտարարութեան Ապտուլլահ էֆէնտիի, այդ աւազակախումբ կը բաղկանար վեց Ալպանիացիներէ որք զէնքն արձակելէ առաջ, պատուիրեր են պատասխանել իրեն ուղղելի հարցմանց՝ թէ իրենք (աւազակք) ի փախուստ աճապարած էին արդէն։ Այսու հանդերձ Նիկոմիդիոյ ոստիկանութիւնն ու գիւղացիք կը հալածեն զանոնք և հրահանգ ստացած են կենդանի կամ մեռեալ ձեռք անցունել այդ վեց Ալպանիացիները։

—Կը յիշուի թէ Բերայի կառավարչութիւնը Րէժիի վարչութեան հետ համախոհութեամբ լուսանկարչական գործեր յանձնարարած էր յԵւրոպա, 120 ոսկւոյ արժողութեամբ, որպէսզի ոճրագործներու, փախստականներու, ծխախոտի մաքսանենգներու և այլոց լուսանկարը հանուին։ Այդ գործեր հասած լինելով, ոստիկանական նկարչատունը պիտի հաստատուի ի մօտոյ յատուկ տեղ մը որ կառուցուած է Կալաթա-Սէրայի պաշտօնատան մէջ։

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին աւստրիական դեսպանատան պահակ շոգենաւուն սպայ Պ. Բէհլմ և Տոքթոր Լայոս՝ Վիէննայէն, Տրապիզոնի անգլիական հիւպատոս Պ. Լոնկուորդ՝ Լոնտոնէն և Սեբաստիոյ նախկին դատարանի նախագահ Հաճի Նուրի էֆէնտի՝ Սամսոնէն։

Երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցան ֆրանսական երկրորդ հիւպատոս Պ. Կէռօ՝ ի Մարսիլիա, Պ. Ստեֆանովիչ եւ աւստրիական վերաքննիչ ատենի անդամ Ճօրճաքի էֆէնտի՝ ի Մարսիլիա և Տրապիզոնի հելլենական ընդհ. հիւպատոս Պ. Ֆիլիմոն՝ յիւր պաշտօնատեղին։

—Անցեալ առաւօտ Թաղապետութեան Ա. Շրջանակի պաշտօնեաներէն մին ի Պոլիս Շէրիֆ փաշա խանին առջեւ մարդու կմախքներ և երկու գլուխ գտնելով ոստիկանութեան իմաց կուտայ։ Այս վերջինը քննութիւններ կատարելով կը տեղեկանայ թէ Եալտըզլը Խանի մէջ պարկ մը լեցուն մարդու կմախքներ կը գտնուին և անդ խուզարկութիւններ կատարելով խանին մէկ անկիւնէն պարկի մը մէջ դրուած մարդու կմախքներ կը գտնէ որոց մէկ քանիին վրայ թուանշաններ և ֆրանսերէն գրեր կային և ոստիկանութեան պաշտօնատունը կը զրկէ զայնս։ Ոստիկանութեան բժիշկները քննութեամբ կը հաստատեն թէ այդ ոսկորներ մարդու հին կմախքներ են որոց վրայ բժիշկներու կամ բժշկական ուսանողաց կողմէ գիտական փորձեր կատարուած են։

—Երէկ, Գում գաբուի երկաթուղւոյ կայարանին շրջակայ թաղի մը մէջ, Տէօքմէճի Միրիկ անուն անձի մը կինն երեք զաւակ ծնաւ, երկու մանչ և մէկ աղջիկ։ Թէ՛ մայրն և թէ՛ նորածինք ողջ առողջ են։ Երեք մանուկներն երէկ իրիկուն մկրտուեցան Գում-Գաբուի դրսի եկեղեցւոյն մէջ։

—Ատանայէ կը գրեն առ Հաքիքաթ թէ երեսուն քառասուն օրէ ի վեր այդ կողմերը սաստիկ տաք կ'ընէ, թէ ջերմաչափը մինչեւ 45 աստիճանի բարձրացած է և ջերմութեան ազդեցութենէն մահեր եւս պատահած են։ Թաղապետութիւնը մեծ ուշադրութիւն կ'ընէ եղեր քաղաքին և գիւղերուն մաքրութեան։

—Ոստիկանութիւնն երէկ դարձեալ խումբ մը չարագործներ ձերբակալեց հեռաւոր վայրերէ։

—Նախընթաց օր ի Գումգաբու երկաթուղւոյ կայարանին պահապան Խալիտ և Կարապետ անուն անձի մը միջեւ կռիւ մը ծագելով Կարապետ վիրաւորեց զԽալիտ և ի փախուստ աճապարած միջոցին ձերբակալուեցաւ։

—Ի Պոլսոյ Համամի Մուհէնտիսխանի թաղը բնակող Հաճի Քեամիլ անուն անձ մը նախընթաց օր իւր տան մէջ ինքզինքը կախելով անձնասպան եղած է։

—Ատանայէ կը գրեն թէ տեղւոյն Րէժիի դէտերէն Ժօրժ և Շիւքրի անուն անձանց դէմ բողոք բարձրացած լինելով տեղւոյն բնակչաց կողմէ, ոստիկանութիւնը կոխեր է անոնց բնակարանն որ Րէժիի պաշտօնական յարակից շէնքի մը մէջ է և իսլամ կին մը գտեր է անոնց սենեկին մէջ։ Թրքուհին խնամին ատենը տարուեր է, իսկ երկու դէտերը բանտարկուեր են։ Այս գայթակղական դէպքի երկրորդ օրը թաղապետական պաշտօնեայք գնացեր են փակել Րէժիի պաշտօնատան այն պատուհաններն որք դրացի տանց վրայ կը նային։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բեդրսպուրկ, յուլիս 26

Ժուռնալ տը Սէն Բետերսպուրկ կը հերքէ այն զրոյց թէ Թուրքիա վրդոված է եղեր Բեդերհօֆի տեսակցութենէն։ Ոչ ոք կ'անգիտանայ թէ, կ'ըսէ ռուսական լրագիրն, այս տեսակցութեան նպատակն է ապահովել և փարատել երկիւղներն և ո՛չ բնաւ նոր երկիւղներ ստեղծել։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱ

Լոնտոն, 26 յուլիս

Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկիրը՝ նախորդ շաբթուան հաշուեկշռոյն հետ բաղդատմամբ՝ հետեւեալ տարբերութիւնները ցոյց կուտայ.

Պատրաստ մետաղադրամ— նուազում— անգլ. ոսկի	452,000
Փոխանակագիրք և այլ թղթեր—նուազում— անգլ. ոսկի . .	63,000
Պանքնոթք ի պահեստի— նուազում—անգլ. ոսկի	263,000
Պահեստի դրամոց համեմատութիւն յանձնառութեանց հետ	39 11/16 %

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 14 յուլիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Պ)	Սէրի	15 38
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	15 38
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	15 38
Բարձրագոյն գին	»	15 38
Նուազագոյն »	»	15 38
Կէս օրին	»	15 39

ԻՍԹԻԳՐԱԶԻ ՏԱԽԻԼ

Երէկ երեկոյ	37 3
Այս առաւօտ	37 5
Կէս օր	37 5

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՐՏՔԻ ԹՂԹ.

փոխառութիւն 1858) » 1862)	Սէրի		24 20
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ.		14 30
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ.	»	0. 15 38

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լր.		4 6
Քրէտի ժէնէրալ	Օսմ.	»	7 24
Պանք տը Փօնս	»	»	6 6
Փօս. Շանժ է վալէօր	»	»	4 20
Թրամուէյ	»	»	480
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.		41 3/4
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»		—
Բալնէթուղի Լաւրիօմի	»		118

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	Դրշ.	...	100
20 Ֆրանքնոց	»	...	88 2
Անգլիական ոսկի	»	...	110 35
Բօլ Իմբէրիալ	»	...	90 35
Քրիմից	»	...	51 20
Ռուպլի թղթադրամ	»	...	9 75
» արծաթ	»	...	74
Ֆիօրին	»	...	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	...	108 13
Վեցնոց	»	...	103 15
Հինգնոց	»	...	103 15
Պէշլիք	»	...	102 25
Թասֆիյէ	»	...	12 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 26 յուլիս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ				99 9/16
Օսմ. »	Սէրի Դ.	բացուեցաւ		14 1/2
» »	»	գոցուեցաւ		14 7/16
» »	»	Ա.		24 1/2
» »	»	Բ.		14 3/4
» »	»	Գ.		14 5/8
Օթօման 1871				85 3/4
Փոխառութիւն 1877				96 3/4
Պանք Օթօման				10 3/8
Խառնական փոխառ. 1873				97 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)				83 1/2
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)				101 1/4
Տայրա Սանիէ				79
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)				101 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %				— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ				25 486

Վիէննա, 26 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 65
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 26 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Րանթ 4 1/2 %			106 97 1/2
» » 3 %		գ. կ.	83 70
Օսմանեան քօնսօլիտէ	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	14 65
» »	»	գոցուեցաւ	14 60
» »	»	Բ.	14 65
» »	»	Գ.	14 60
Օսմանեան երկաթուղի			— —
» Րէժիի բաժնեթուղթք			— —
Պանք Օթօման			519 37 1/2
Գրէտի Լիոնէ			581 25
» Ֆօնսիէ			1337 50
Բաժնետոմս Լիոնի			1262 50
Սուէզի ջրանցք			2170 —
Ռուսական 5 % 1877 ի			100 3/4
Իտալական Րանթ			96 70
Սպանիական (արտաքին)			72 1/2
Եգիպտական միացեալ			423 75
Բրիօրիթէ Թիւրք			423 75
5 % Հելլենական			373 75
Չէք Լոնտոնի վրայ			25 31

ԱԶԴ

Ուսումն. Խորհրդէն վկայեալ դասատու մը՝ հմուտ հայերէնի, ֆրանսերէնի, տաճկերէնի և կարեւոր ուսմանց, կը փափագի մայրաքաղաքիս և կամ գաւառաց մէջ ուսուցչական կամ դաստիարակութեան և կամ գրագրութեան պաշտօն մ'ստանձնել։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԲԱՂԷՇԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գեր. Հ. Մոկացեան չընդունեց Բաղէշի Տեղապահութիւնն և լաւ ըրաւ։ Հ. Մոկացեանի այս վարմունքին մէջ այն արդար ցոյցը կայ, որ մեր նահանգային-ազգային գործերը տեղապահական քաշքշուքներով տեսնելու օրերն անցեր են, և անմիջական շնորհքով Առաջնորդ մը պէտք է մեզի։ Անոնք որ գիտեն մեր ներքին կեանքը, այսպէս կ'ըմբռնեն Հ. Մոկացեանի վարմունքը, բայց մեզմէ շատե՛ր, շատե՛րը կը կը խորհին, որ տեղապահական վիճակը մխանք չունի և Կ. Պոլսի Վարչութիւնն այսպիսիներու հաշուոյն ու քէֆին կը նայի։ Օր մը կ'զգանք, կը տեսնենք այս հաշուոյ ու քէֆի օրերու աղէտները, բայց ո՛ւշ, ու հեռի չէ այն օրը։

—Արժ. Հ. Ս. Աթարէկեան 100 լիրայէն աւելի մսխանքներ ըրաւ Գոմաց վանքի համար ու նորոգեց վանքի հին սենեակներ ու փլած պատերն։ Հ. Աթարէկեան Ալէքսանդրապոլցի է և Երուսաղեմի Ս. Յակոբայ միաբանութենէն։ Մի տարի է, որ Բաղէշի Գոմաց վանքի մէջն է Հ. Աթարէկեան։

—Հ. Ջուհարեան վարժարան մը հիմնել կուտայ և կ'աշխատի պապական ծուխեր շատցնել։ Հ. Ջուհարեանի նախկին ծուխերը 10էն աւելի չէին հերու, և հիմա տուները միայն 120 են ու պապականներու տուրքի տետրի մէջը կը տողուին։ Տուրքի տետրը (վէրկիւ տէֆթէրի) դրամային հաշուով կ'սկսի Բաղէշի մէջ ու քիչ ատենէն լատին հաւատագիր մ'ըլլալով կը վերջանայ։ Ի՛նչ կ'ընեն մեր Կրօնականները.—Թողել հայը, եթէ մանուկ է՝ աւազանի մէջ, եթէ ծեր է՝ գերեզմանի մէջ, եթէ հասուն՝ բողոքականութեան և պապականութեան մէջ։

—Խլաթ, Բուլանուխ, Մշոյ դաշտ՝ մեր շիրակն են, մեր հացատուն, ու սով կը հոտի։

Կալումը սկսեր է ու վաշխառուները, մժեղին պէս, գեղերու մէջը լեցուեր են։ Ամեն դին քաղաքացի մը՝ ցորենի բարդի տակ, կալի շեղջի տակ, ցորենի թեղի տակ։ Գեղացիի հերուի ցորենը քաղաքացիին է, հորի մէջ։ Նոր ցորենը քաղաքացիին է, կալի մէջ։ Շատ մը գեղացիներ ծախեցին, այս տարի, իրենց ցանքը, երբ նոր բուսեր էին ու կը կանչկտային։

Մանգաղը գեղացիի ձեռքի մէջն է հիմա ու հացաբոյսը իր ոտքերու տակ։ Մուրհակը քաղաքացիի ձեռքի մէջն է ու կալուածը վաշխի տակ։ Եթէ երկու տարի ալ գործերը այսպէս երթան, Բուլանուխի ու Մշոյ դաշտի բոյս ու կանանչը, հունձ ու հասկը մէճէի (ցորենի վաշխ) հաշուի մէջ կը սուզուի, արտուատը ֆայզի (դրամի վաշխ) տակ, ու հայերը, ըսե՛մ, գրողին կ'ըլլան ու դեւին։

ՀԱՆԴԷՍ
ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ
ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ ԿՏԱԿԻ

Ինչպէս հաղորդեցինք համառօտիւ, բարեյիշատակ Իզմիրեանցի կտակի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարեցաւ երէկ, որ էր Տօն Սրբոց Թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոպայ, Ազգ. Ժողովոյ Նորակառոյց սրահին մէջ, կտակի գործադիր Միայուն Յանձնաժողովոյ կողմանէ ներկայ էին Ատենապետ Վսեմ. Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտի, Արժ. Տէր Յովհաննէս քահանայ Միքրեան և Մեծ. Յովհ. էֆ. Կիւմյեան, Հանդիսին կը նախագահէր Գեր. Տեղապահ Սիմէոն Սրբազանը, Բազմաթիւ հրաւիրեալներէ ներկայ էին, եկեղեցական դասէն,

Ամեն. Խրիմեան Սրբազան.

Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց. Արժ. Ցակոբեան Վաղան վարդապետ, Յովհ. վր. Արշարունի, Տաճատ վր. Ոսկանեան, Փիրղալէմեան Ղեւոնդ վր. Տէր Խաչատուր քահանայ Տ. Գաբրիէլեան,

Աշխարհական դասէն՝

Քաղ. Ժողովոյ կողմանէ Վսեմ. Սիմոն պէյ և Մեծ. Գաբրիէլ էֆ. Գաբրիէլեան, ինչպէս նաև կրթական տեսուչ Իւթիւճեան էֆէնտի, Ելմտական տեսուչ Զօպանեան էֆէնտի.

Եւ

Վսեմ. Նուրեան էֆ, Վսեմ. Եուսուֆեան էֆէնտի, Մեծ. Մերեէմ գուլի Ցարութիւն, Աղաբէգեան Մարկոս, Աճէմեան Մկրտիչ, Արշակ Ցակոբոս, Պօշնաքեան Ցակոբ, Գուրգէն Ցակոբ, Թորոս Զուլալեցի, Ցովակիմեան Ցովակիմ, կամսարական Տիգրան էֆէնտիք.

Ի դիմաց Ցանձնաժողովոյ տեղեկաբեր Արժ. Տէր Ցովհաննէս քահանայ Միքրեան յոտն կանգնելով կարդաց Ցանձնաժողովոյ տեղեկագիրն որ հետեւեալն է.

* * *

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ ԿՏԱԿԻ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ

Այս երկրորդ տարին է որ կը կատարուի ի Մայրաքաղաքիս այս գրական հանդէսը՝ զոր բարեյիշատակն Ցովսէփ Իզմիրեանց գովելի զգացմամբ և առատաձեռնութեամբ ուրոյն կտակգրով մը հաստատած է, նուիրելով զայն Սրբոց Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպայ յիշատակին, և որոց տօնը կը կատարէ այսօր մեր Ս. Եկեղեցին.

Այս տարւոյ շրջանին մէջ Մրցանակին մասնակցելու համար Յանձնաժողովոյս ներկայացեալ աշխատութիւններն են՝

1. ՀԱՅՈՑ ԳԻՐԸ անուամբ ձեռագիր երկասիրութիւն մը՝ որ ընդարձակօրէն կը խօսի մեր գրոց ծագման և զարգացման վրայ, հաւաքելով ազգային և օտար մատենագրաց կարծիքներն այդ մասին. Այդ աշխատութիւնը գրած է Էնայի համալսարանի փիլիսոփայութեան կանդիտատ Պ. Իսահակ Ցարութիւնեանց.

2. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ 1600 ԷՆ 1880 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ. ձեռագիր մը՝ զոր յուղարկած է Կարինէն Վրթանէս էֆ. Փափազեանց անուն ազգայինն.

3. ԱԳՈՒԼԵՑԻՈՑ ԲԱՐԲԱՌԸ, «Զօկերի լեզուն», գործ տպագրեալ 1882ին Պարոն Սարգիս Սարգսեանցի, ուսուցչին հին լեզուաց, որ քննական կերպով կը խօսի Ագուլիսի հայ ժողովրդեան յատուկ տեղական բարբառին վրայ.

4. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔ վերնագրով ձեռագիր տետրակ մը, այս անուամբ պատրաստելի գործի մ'առաջին մասը, զոր գրած է Ցարութիւն էֆ. Մելքոն Տուտունճեան.

5. ԽԱՌՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ, գործ Ղազանճեան Կիրակոս էֆէնտիի, և որոյ տպագրեալ երեք օրինակներն յուղարկուած էին Ցանձնաժողովոյս.

6. ՈՒՍՈՒՄՆ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ, ձեռագիր հեղինակութիւն Մարկոս էֆէնտիի Աղաբէգեանց, առաջին և երկրորդ մասերը.

Ցանձնաժողովս այս գործերը նախապէս իւր մէջ քննութեան ենթարկեց, բարեյիշատակ Հանգուցելոյն Մրցանակաբաշխութեան որոշած և նոյն իսկ ի կենդանութեան իւրում սահմանած տրամադրութեանց հետեւողութեամբ.

Այս նախնական քննութեամբ Մրցանակաբաշխութեան չկրցին ընդունուիլ հետեւեալը.

1. Հայաստանի կեանք անուամբ աշխատութիւնն, որովհետեւ աւարտեալ գործ չէր, և կտակին տրամադրութիւնը հակառակ էր չաւարտեալ գործ մը մրցանակաբաշխութեան ընդունիլ.

2. Նոյնպէս և Ուսումն Հայոց Պատմութեան, արդիւնաւոր աշխատութիւն, մի և նոյն պատճառաւ չընդունուեցաւ.

3. Աշուղներու բարբառը «Զօկերի լեզուն» երկասիրութիւնն, զոր կարելի չեղաւ ընդունիլ Մրցանակաբաշխութեան, որովհետեւ ինչպէս կտակարարն պայման դրած է, տպագրեալ երկասիրութիւնք տպագրութեան թուականէն մինչեւ երկու տարի կրնան Մրցանակաբաշխութեան ընդունուիլ, և այս գործն վեց տարի յառաջ տպագրուած էր.

4. Խառն Նամակներ Ուղեւորութեան գրքոյկն չունէր բարեյիշատակ կտակարարին որոշած նպատակին համապատասխանող հանգամանքն.

Ուստի կը մնային Հայոց Գիրը և Պատմութիւն Պարսկահայոց գործերը, զորս Ցանձնաժողովս ի նախնական քննութեան, իբրեւ գրական և պատմական գործեր համաձայն գտաւ բարեյիշատակ հանգուցելոյն սահմանած նպատակին, և յանձնեց ի քննութիւն.

Պարսկահայոց Պատմութիւնն յանձնուեցաւ Աստուածաբանութեան վկայեալ ուսուցիչ Պ. Թորոս Զուլալեցւոյն որ իբրեւ բնիկ Պարսկահայոց կրնար իւր կարծիքն յայտնել աւելի ճշդութեամբ սոյն երկասիրութեան նկատմամբ, որ աջակայսիկ.

Ի Կ. Պոլիս, 9 մարտ, 1888

Առ Վսեմափայլ
Գաբրիէլ Նորատունկեան էֆէնտի
ի Բերա

Տէր,

Ձեր Վսեմութեան 23 փետրվարի գրութիւնն ստացայ, զոր գրած էիք ի դիմաց Ցանձնաժողովոյն Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութեան, որով կը յանձնէք ինձ Փափազեանց Պարոն Վրթանէսի երկասիրութիւնն ի քննութիւն.

Նախ պիտի խոստովանիմ որ ես՝ թէեւ Ջուղայեցի, իմ հայրենեաց պատմութիւնն յատկապէս և ի մասնաւորի չեմ ուսումնասիրած. միայն թէ ինչ որ պատահմամբ ձեռքս անցել է Ջուղայու վերաբերութեամբ կարդացել եմ, և մեր տեղային աւանդութեանց հետ ես փոքր ի շատէ ծանօթ եմ: Ուստի իմ դիտողութեանց համար կատարեալ անվրիպութիւն ամենեւին չեմ պահանջեր.

Պարոն Վրթանէսի գրուածոյն մէջ բան չը գտայ որ մեր ընկալեալ աւանդութեանց հետ անհամաձայն լինէր. կարող եմ այս աշխատութիւնը նկարագրել իբրեւ Ջուղայու պատմութիւն ինչպէս որ մինչեւ ցայժմ աւանդեալ և ընդունուած է Նոր-Ջուղայում. Բայց իմ՝ այս ևրկին մեր գիտեցածը Ջուղայու մասին չի յաւելցնել, այլ այդ գիտութիւնն ժողովրդեան մէջ աւելի գիտութեամբ կը տարածէ. Պարոն Վրթանէս մի նոր բան չունի պատմելու, մի այնպիսի տեղեկութիւն չի տար մեզ Ջուղայու վրայ զոր իւր նախորդք արդէն տուած չը լինին.

Թէպէտ անկասկած ընթերցողն պէտք էր հետ ևրկ թէ Պարոն Վ. Թանէս անձամբ Ջուղայու Թանգարանն քննած է և Ջուղայեցւոց կեանքն անդէն և անդ ուսումնասիրած է, սակայն մի տեղայնոց դատաստանն՝ այդ չի կարելի լինել. Կարող եմ մեծ վստահութեամբ ասել որ Պարոն Վրթանէս Ջուղա տեսած չէ, մանաւանդ որ իւր աշխատութեան մէջ հակէ թէ մի քանի նկատողութիւններ գտնուին զոր Միրզա Ցարութիւն Տէր-Ցովհաննեանցն իւր ընդարձակ Ջուղայու Պատմութեան մէջ յիշած չլինի.

«Պատմութիւն Պարսկահայոց» չեմ կարող գիտութեան կամ հնախուզութեան մեծ արդիւնք համարել, քանզի ցարդ երեւցած Պարսկահայոց պատմութեանց ոչ կատարելագոյնն կրնայ սեպուիլ այդ երկը, ոչ ևս հեղինակն պատմական մի նոր կէտ երեւան կը հանէ կամ կը լուսաբանէ.

Հեղինակի գլխաւոր, եթէ չասեմ միակ միայն, աղբիւրն Միրզա Ցարութիւնի վերյիշեալ պատմութիւնն է եղած, և շատ անգամ յիշուած ձեռագրաց և Ջուղայու մէջ գտնուած յիշատակարանաց վկայութիւնք ոչ թէ հեղինակի առանձին հետազօտութեանց և խուզարկութեանց արդիւնք է վերկանելի, այլ Միրզա Ցարութիւնի պատմութենէն ընդօրինակութիւնք են, ինչպէս որ արդէն Արժ. Տէր Ցովհաննէս Միքրեան ի լուսանցս գրոց նշանակած է.

Սակայն և այնպէս Պարոն Վրթանէսի գրուածն իւր յատուկ արժէքն ունի, եւ արժանի է ամենայն քաջալերութեան Ազգիս գրականութեան մեծ պակասութեանց մին կարելի է համարել առաձեռն գիրաւոչէլի և արժանահաւատ պատմական գրենք. Պարոն Վրթանէս աւասիկ այս պակասութիւնն Ջուղայու նկատմամբ Արարատեան բարբառով կը լցունէ.

Մեծաւ յարգանօք միամ
Վսեմափայլութեանդ նուաստ ծառայ
ԹՈՐՈՍ ՋՈՒԼԱՅԵՑԻ
Աստուածաբանութեան վկայեալ

Ինչպէս սոյն տեղեկագրէն կը տեսնուի, սոյն գործը այն արժանի հանգամանքը չունի ըստ տրամադրութեան կտակի, իբրեւ Նորագիւտ տեղեկութիւն պարունակող գործն ամբողջացուցիչ Ազգ. Պատմութեան Հայոց Պարսկաստանի.

ՀԱՅՈՑ ԳԻՐՆ երկասիրութեան քննութիւնն յանձնուեցաւ նախ ի Պետերբուրգ բնակեալ բրոֆեսոր Պ. Քերովբէ Պատկանեանի, ինչպէս կը բաղձար նաև նոյն ինքն հեղինակն, բայց Պ. Պատկանեան իւր անձնական տկարութեան պատճառաւ տակաւին երկու տարի այսպիսի քննական զբաղմանց չկրնար հետեւիլը առարկելով, հրաժարած ըլլալուն, Ցանձնաժողովս պատշաճ տեսաւ յղել այդ գործն ի Ս. Էջմիածին, Տ. Մաղաքիա Եպիսկ., որպէս զի Մայր Աթոռոյ Ճեմարանին Պատուարժան ուսուցչական մարմնոյն հետ քննութեան ենթարկէ.

Գեր. Օրմանեան Սրբազան այս մասին հետեւեալ Տեղեկագիրն հաղորդած է Ցանձնաժողովոյս.

Վսեմապատիւ Ատենապետ
Գործադիր Միայուն Ցանձնաժողովոյ
Ցովսէփ-Իզմիրեանց կտակի.

ի Կ. Պոլիս,

Ապրիլ 2 թուակիր պաշտօնագրինիդ կը յանձնարարէր ինձ, Պ. Իսահակ Ցարութիւնեանցի «Հայոց գիրը» մակագրեալ ձեռագիր երկասիրութեան վրայ տեսնել Մայր Աթոռոյս Հոգեւոր Ճեմարանի ուսուցչական մարմնոյն կարծիքն՝ Ցովսէփ-Իզմիրեանց կտակով հաստատուած Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակին ոգւոյն եւ նպատակին համեմատ, եւ փութացնել առ այդ պէտք եղած յայտագիրը.

Թէպէտ պաշտօնագիրը ստացած էի ապրիլ 15ին, այլ Պ. Ի. Ցարութիւնեանցի ձեռագիրներն հասիւ մայիս 17ին հասան, և հետեւաբար յապաղեցաւ Ձեր Վսեմութեան սպասած յայտագիրը.

Պատուարժան ուսուցչական խումբը վերոյիշեալ երկասիրութեան վրայ մասնաւոր քննութիւններէ յետոյ, ի միասին գումարուելով կարծեաց փոխանակութիւններ կատարեց, եւ այդ գումարմանց մասնակցեցան մեծայարգ ուսուցիչք Ա. Նահապետեան, տեսուչ, Մ. Պալեան, Ս. Պալասանեան, Կ. Կոստանդեան, Փ. Վարդանեան, Ս. Տէր Գաբրիէլեան եւ ստորագրեալս.

Պ. Ի. Ցարութիւնեանցի երկասիրութիւնը վեց տետրակներու մէջ 428 մանր էջերու վրայ գրուած է, առանց հաշուելու ծանօթութիւններն՝ որք վկայութեան բերուած հեղինակներուն խօսքերն ու խօսքերուն տեղերը կը ցուցնեն. Գործն ունի յառաջաբան մը, եւ բաժնուած է երկու մասերու. առաջինն՝ երեք եւ երկրորդը՝ տասը գլուխներով: Ցառաջաբանին մէջ կը բացատրէ իւր գործոյն նպատակն, որ է Հայոց գիրերուն գիւտին կամ ծագման խնդիրը լուծել. յառաջաբանը կը հասնի մինչեւ 34 էջը. Առաջին մասը նուիրուած է ամբողջապէս լեզուի վրայ ընդհանուր տեսութիւններու, որք կը շարունակեն մինչեւ 147 էջն. Երկրորդ մասին առաջին երեք գլուխները գիրի վրայ ընդհանուր տեսութիւններ կուտան, եւ կը հասնին մինչեւ 213 էջն. Ցաջորդ չորս գլուխները կը պարունակեն Նորիկեի եւ Խորենացւոյ եւ Փարպեցւոյ պատմութիւններուն քաղուածն եւ բաղդատութիւնն եւ կը հասնին մինչեւ 303 էջն. Ուրիշ երկու գլուխներու մէջ ամփոփուած են զանազան գիտնականաց կարծիքներն Հայոց գրի մասին, եւ կը հասնին մինչեւ 380 էջ. Վերջին գլուխը կը պարունակէ հեղինակին կարծիքն, որ կ'ըսէ թէ «Հայոց հին այբուբենը ծագում է Փիւնիկեան տառերէն». եւ կ'եզրակացնէ ոչ թէ մէջ ուղղակի այլ անմիջական ծագում.

Պ. Ի. Ցարութիւնեան անխոնջ ջանիւք աշխատած է իւր ձեռքը գտնուող բազմաթիւ Գերմանացի եւ սակաւաթիւ Ֆրանսիացի հեղինակներու գործերէն քաղել նախ լեզուի, գրի վրայ գիտնական տեղեկութիւններ, որք կարող են շատ հետաքրքրութեամբ կարդացուիլ, սակայն ոչ էական՝ այլ սոսկ ամբողջացուցիչ մաս մը կը կազմեն «Հայոց գիրը» մակագրեալ յատուկ երկասիրութեան կամ մենագրութեան. եւ հեղինակին աշխատութեան ճիշդ կէսն անուղղակի միայն կը ծառայէ իւր բուն նպատակին. Այդ հատուածոյն՝ թէպէտ նոր բան չը պարունակեր, եւ թէպէտ հեղինակին խոստովանութեան համաձայն՝ անգղիացի հեղինակներու տեսութիւնները կը պակսին, սակայն մեր ազգին մէջ այդ տեսակ աշխատութեանց սակաւութեանը պատճառաւ՝ կարող է հայ ընթերցողներու համար հետաքրքիր լինել.

Հայ պատմագրաց պարունակութեան բովանդակութիւնն եւ բաղդատութիւնը՝ յաճախ կրկնուած բաներ են, և Պ. Ի. Ցարութիւնեանց զանազան հեղինակներու մեկնութիւններն իրարու բաղդատած տուեն, Նոր և սեփական տեսութիւն մը չաւելցներ.

Գիտնականներու կարծիքներուն հաւաքածոյն ևս՝ թէպէտ հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի, այլ նոր հեղինակութիւն մը լինելու հանգամանքը չունի.

Կը մնայ վերջին գլուխը. այդ դժուարին է հաստատել թէ Հայոց գրին ծագման խնդրոյն Պ. Ի. Ցարութիւնեանցէ տրուած լուծումը համոզողական փաստերով զօրացած լինի. որովհետեւ հին արեւելեան լեզուներուն վրայ դատաստան կը յայտնէ՝ սոսկ փորձական ոճով և մասամբ կամայական ենթադրութիւններով.

Այդ տեսութեանց վրայ հիմնուելով Ճեմարանիս ուսուցչական մարմինն կը կարծէ թէ Պ. Ի. Ցարութիւնեանցի «Հայոց Գիրը» մակագրեալ աշխատութիւնը, վերջին գլուխը դուրս առած, աշխատալի և օգտակար և գովելի գործ մըն է, որոյ ընթերցումը կարող է մեծապէս հետաքրքրել հայ ընթերցողները. իսկ բոլորն ի միասին՝ ինքնուրոյն և սեփական երկասիրութիւն մը լինելու պայմանները չիներ, և մակագրին մէջ նշանակուած հետաքրքրական խնդրոյն լուծման նոր լոյս չընծայեր.

Անգամ, այսինքն մայիս 31ին հասաւ ձեռքս Պ. Ի. Ցարութիւնեանցի աշխատութեան եօթներորդ տետրը, որ 70 էջերու մէջ կը պարունակէ յաւելուածական տեղեկութիւններ, Հայոց գրի գիւտի ժամանակին և տեղւոյն, Վրաց և Աղուանից գրերուն, և Հայոց գրի տեսակներուն վրայ, և «Գրականութիւն» մակագրի ներքեւ կը բերէ գործոյն մէջ յիշուած գիրքերուն ցուցակը. Ցաւելուածներուն ընթերցումը չփոփոխեր յառաջագոյն յայտնուած կարծիքը, մանաւանդ որ այդ յաւելուածները, առաջիններէն զատ, պարզ ծանօթութեանց պարունակութիւնն ու ձեւն ունին, և Հայոց գրին ծագումը լուսաբանելու ուղղակի չեն ծառայեր.

Այսչափ ինչ համառօտակի պատասխանելով ի կատարումն Ձեր յանձնարարութեան, յարգանաց հաւաստեօք Մեծ. ուսուցչաց և իմ, եմ

Ձեր Վսեմութեան և Ցանձնաժողովոյդ
Մեծայարգ Անդամոց
Աղօթարար
ՄԱՂԱՔԻԱ ԵՊԻՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ
ի Ս. Էջմիածին
Ժ3 յունիսի 1888 ամի

Ինչպէս կը տեսնուի, սոյն Տեղեկագիրը, թէև կատարեալ գործ մը համարելու հանգամանքը չընծայեր, բայց նկատելով որ բաւական խնամօք և երկար աշխատութեամբ պատրաստուած է սոյն երկն, և թէ առաջին անգամն է որ հայ լեզուին վերաբերեալ այսպիսի ձեռնարկ մը երեւան կուգայ մեր ազգին մէջ, նկատելով որ այս աշխատութիւնը թէև չունենայ իսկ ինքնուրոյն կատարեալ հեղինակութեան մը արժէքը, սակայն և այնպէս ամփոփումն մը կը կազմէ Գերմանացի, Գաղղիացի, Ռուս և այլ Եւրոպացի գիտնականաց մեր ազգային գրերու վրայ արտայայտած կարծեաց, և հետեւաբար ինչ թերութիւններ ալ ունենայ ամենօրինակ աշխատութիւն մը, կ'արժէ որ քաջալերուի ի խրախոյս այլ բանասիրաց և յօգուտ ազգային գրականութեան.

Այսու խորհրդածութեամբ Ցանձնաժողովս Սահակ Մեսրոպեան կտակի մրցանակին, սոյն 1888 տարւոյ համար, արժանի համարեց Պարոն Իսահակ Ցարութիւնեանցի «ՀԱՅՈՑ ԳԻՐԸ» անուն աշխատութիւնը, նուիրելով նմա 600 ռուբլի՝ որ շուրջ 60 օսմ. ոսկի կ'ընէ, յանուն բարեյիշատակ օրհնեալ Ցովսէփ Իզմիրեանց գրասիրին և ազգասիրին, և յաւելլով թէ սոյն ձեռագիր երկին տպագրութեան խնդրոյն համար Ցանձնաժողովս պիտի տնօրինէ զարժանն հեղինակին հետ ըստ տրամադրութեանց կտակագրի և հրահանգի Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան.

* * *

Սոյն տեղեկագրի ընթերցումէն յետոյ Տեղապահ Սրբազանի և Վսեմ. Սիմոն պէյի հրաւիրմամբ Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց խօսք առնլով ի դիմաց Ազգ. Կեդր. Վարչութեան խօսեցաւ սապէս.

Սահակ-Մեսրոպեան գրական մրցանակաբաշխութեան հանդիսիս առթիւ ուրախութիւն է ինձ տեսնել այս յարկին մէջ այսքան պատկառելի եւ ընտիր անձինք, Ազգայինք.

Մայրենի լեզուին, Հայկական գրոց եւ գրագիտութեան մեծ հեղինակաց, Սրբոց Սահակայ Պարթեւին եւ Մեսրոպայ Հայկեան տօնին, այսօր, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ ազգին ջերմեռանդ սրտերուն ծագման եւ լուսաւորութեան պայծառ յիշատակին օրը, գեղեցիկ զուգադիպութեամբ եկած ենք նոյն սրբազան անուանց նուիրեալ կտակի մը արդիւնքը վայելել.

Օրհնեա՛լ յիշատակն Ց. Իզմիրեանցին որ մտածեց այսպիսի գաղափար մը, եւ իւր գանձէն բաժին հանեց Ազգին ի կենդանութեան սիրոյ, եւ յետ մահուն ապրիլ ուզեց, սերնդէ սերունդ բարերարելու համար.

Այո, կ'ապրիս դու, ննջեցեալդ Իզմիրեանց, ամէնքս այսօր եկած ենք յարգել զքեզ, օրհնել քու գործը, դու կենդանի ես ի մեզ.

Եւ դուք, պատուական տեարք, դուք որ ընտրուած էք Ազգ. Վարչութենէն՝ Ց. Իզմիրեանցի կտակին գործադիր Միայուն Ցանձնաժողով, ընդունեցէք շնորհակալիք Ազգ. Վարչութեան զոր յայտնելու համար պատիւ ըրին ինձ Նախագահ Ս. Տեղապահն և Քաղ. Ժողովոյ Վսեմ Ատենապետ պէյն.

Շնորհակալիք խորին ձեր արժանեաց, շնորհակալիք ձեր եռանդեան, եւ ձեր կատարեալ հաւատարիմ և անաչառ գործադրութեան.

Վարչութիւնն՝ որ ընտրած է զձեզ, իրեն պատիւ կը յաւելուք.

Ց. Իզմիրեանցն, որ տէրն է կտակին և պատճառ այս հանդիսական աւուր և փառաւոր գործոյն մրցանակաբաշխութեան, գոհունակութիւն եւ պատիւ կը վայելէ ձեզմով.

Նոր վստահութիւն մը կ'ընծայէք դուք ազգասիրաց, կտակներ թողլու Ազգին, ցոյց տալով թէ խղճի մտօք և արժանաւոր ձեռն կը կատարուի անհա կտակոյն նուիրական կամքն.

Եւ այսքան ընտրանօք բաշխելով մրցանակը և յառաջեալ կոչելով Ազգին գրական միտքերը, յոյս կ'ընծայէք ազնուացնելու և աճեցնելու հայ գրականութիւնը, հայերէն լեզուն, հայերէն հին ու նորը.

Քաղցր է ինձ մաղթել յերկինից օրհնութիւն Ց. Իզմիրեանցի հոգւոյն և անմահ յիշատակին.

Մաղթել, որ շնորհեն երկինք հայ ազգին համար Ց. Իզմիրեանցի հոգւով բազում բարերարները.

Մաղթել այս առթիւ օրհնութիւն նաև ամենայն բարերարաց Ազգին, որք այլ և այլ օգտակար գործով և նուէրներով յիշատակ արժանի և օրինակ նախանձելի եղած են.

Օրհնութիւն Ցանձնաժողովոյդ, և ամենեցունդ, որ ազնիւ պարտաճանաչութեամբ պատուած էք սոյն հանդէսը.

Ապա խօսեցաւ Հայրիկ. Ցանձնաժողովոյ աշխատութեանց համար գոհունակութիւն յայտնեց, բայց միանգամայն կարծիք յայտնեց թէ Իզմիրեանցի նուէրէն գէթ փոքրիկ մաս մ'ալ կ'արժէր որ Պ. Վրթանէս Փափազեանցի տրուէր, անոր տուած աշխատութիւնն ալ փոքր ինչ քաջալերելու համար.

«Կը տեսնէք, ըսաւ Հայրիկ, թէ որքան դժուար է գրիչ առնել և գրել. գրելն ուրիշ աշխատութիւններու չնմանիր, մանաւոր շնորհք պէտք է. շատ մը յատկութիւններով օժտեալ լինելու է մարդ որ կարենայ գրել, և այդ շնորհքն, այդ յատկութիւնները քիչերու, շատ քիչերու տրուած է. Այժմ ամեն տեղը դրամ կայ, քաջալերութիւն պիտի տայի, և սակայն կը գիտէք թէ որքան քիչ են անոնք որ բան մը ներկայացնելու համարձակութիւն կ'ունենան. և կը տեսնէք որ այս տարի Թուրքիոյ Հայոցմէ ոչ ոք մրցանակի բաժին մը ունեցաւ. Մեզ էր այդ տղան ալ, այդ քան աշխատութեան գէթ փորձառութիւն մը, փոքրիկ բան մ'ալ ինք առնէր. Ցոգներ է, աշխատեր է, աչքի լոյս թափեր է. ինչո՞ւ բոլորովին անտես ընել զինքը. Պ. Զուլալեցին կ'ըսէ թէ ուրիշ պատմագրի մը գործերէն օրինակութիւններ բրած է. բայց միթէ ամեն պատմութիւն գրող իրմէ առաջ գրողներուն գրքերը չ'ուսումնասիրեր, անոնցմէ վկայութիւն առած չը՞ բերեր. աս տղան քիչ մը շատ վկայութիւն առած բերեր է, ի՞նչ վնաս. Եւ յետոյ այդ գրածները եթէ շատ նոր ալ չեն, բայց ո՞վ գիտէ ալ ինք. լաւ չէ՞ որ այդոնք տարածուին մեր ժողովրդի մէջ ալ, եւ ժողովուրդն ալ սովրի. Եւ աս ալ կայ որ, տեղագրական նիւթերը, պատմական գիտութիւնները մեզի նոր բաներ չեն. ընդհակառակն, ինչ որ կայ ան պիտի գրէ, և եղածներն ալ բնականաբար հին բաներ են. ասոր համար, ինչ կ'ըլլայ, պզտիկ բան մ'ալ այն տղուն տայիք. — Այսու հանդերձ ինչ որ դուք որոշում տուած էք, տրուած է, և անշուշտ դուք ալ ձեր մտածութիւններն ունէիք, ես կարծիք մ'էր յայտնեցի.»

Եւ Հայրիկ օրհնեց Իզմիրեանցի յիշատակն, Ցանձնաժողովը, բոլոր աշխատողները.

Հայրիկէն յետոյ խօսեցաւ Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ Վսեմ. Սիմոն պէյ.

Մեր ազգութեան ժամանակին ալ կ'ըսուէր թէ ազգին կտակներ կ'ըլլան բայց չեն գործադրուիր, և ասոր համար կտակ ընողները քիչ են. այդ դժբաղդ աւանդութիւնն արմատացած էր ազգին մէջ. կտակները կը գործադրուէին ոչ թէ կտակարարին, այլ կտակակատարին կամաց համաձայն, կտակակատարը կ'ուզէր ընել լաւագոյն բան մը քան ինչ որ կտակարարը փափաքած էր, և այսպէս կտակը անօգուտ կ'ըլլար, կը փճանար. Բարեյիշատակ Իզմիրեանց բաւական քաջութիւն ունեցաւ, գիտնալով հանդերձ ազգին այս թերութիւնը, դարձեալ կարեւոր կտակ մ'ընել. բայց ինչպէս կ'երեւի Հանգուցեալը գիտած էր թէ՝ նոր սկզբունքներ ազգին մէջ սկսած են մտնել և շնորհիւ այդ սկզբունքներուն կտակները պիտի յարգուին, հետեւաբար առանց փոփոխելու իւր կտակն բրաւ. Անշուշտ ամենքս ալ աղօթք՝ գոհ և ուրախ պիտի լինինք որ հանգուցեալն իւր նպատակին հասաւ, շնորհիւ կտակակատար Ցանձնաժողովոյ ուղիղ գաղափարին, ու և սկզբանց Ա. . . ., որ Ցանձնաժողովը բնաւ չը գեց ընել լաւագոյն քան ինչ որ փափագած էր կտակարարն, այլ ընդհակառակն ամենայն խղճմտութեամբ թափանցեց կտակարարին ոգւոյն, լաւ ըմբռնեց անոր կտակն, և կարող ենք ըսել թէ ամեն մէկ բառն իսկ ուզեց յարգել, և ահա այսպէս խղճմտութեամբ է որ երկու տարի է մրցանակները կը բաշխուին. կատարելապէս վստահ ենք թէ յայսմ հետէ ևս այսպէս պիտի շարունակուի ի մեծ գոհունակութիւն ազգին.

Եւ ի՛նչ հնար ուրիշ պիտի ունենայ Ցանձնաժողովս այս ընթացքը. Թողած տրամադրութիւնը շատ լաւ պիտի լինի, հինուուրց այն ինչ աւանդութիւնը թէ կտակները չեն գործադրուիր՝ հետզհետէ պիտի ջնջուի ասանձանորաց, վստահութիւնը պիտի վերստին ծնի ամեն սրտերու մէջ, եւ պիտի տեսնենք թէ այդ վստահութեան շնորհիւ բարեսէր ու ազգասէր ոգիները նոր հաւատքով օգեւորուած պիտի փութան իրենց հարստութեան մէկ ջէն բաժին մ'ալ ազգին հանել, եւ ահա այսպէս ազգը շնորհիւ բարեյիշատակ Իզմիրեանցի եւ շնորհիւ Ցանձնաժողովոյ իմաստուն եւ խոհական ընթացքին, ապագային մեծ մեծ կտակներ տեսնելու յոյսն ունի. Հետեւաբար մեր շնորհակալութիւնն առ Ցանձնաժողովը պէտք է կրկնակի լինի.»

Վսեմ. Նուրեան էֆէնտի գիտել տուաւ թէ՝ որպիսի՛ գեղեցիկ զուգադիպութիւն մը կը պատահի այսօր. «Ճիշդ այն պահուն, ըսաւ Ն. Վսեմութիւնն, յորում կը տօնենք տօնն մեր «երանաշնորհ Թարգմանչաց որոց փառաց գլխաւոր տիտղոսն է մեր լեզուի գրերու գիւտը, նոյն պահուն կը «պսակենք գրական աշխատութիւն մը «որ դարձեալ կը վերաբերի այդ գրերու գիւտին.» — Նուրեան էֆէնտիի սոյն ճշգրիտ դիտողութիւնը շատ ախորժելի եղաւ համայնից.

Ցետ Նուրեան էֆէնտիի, Արժ. Տէր Ցովհաննէս քահանայ Միքրեան Ցանձնաժողովոյ կողմանէ պատասխանելով առ Խրիմեան Սրբազան, յայտնեց թէ Պ. Փափազեանի համար Ցանձնաժողովը չէր կարող ուրիշ կերպ տնօրինել, վասնզի կտակի հոգւոյն համաձայն պէտք էր գործել.

Այս պատասխանէ վերջ տեղապահ Սրբազան հայրն օրհնութեան աղօթքն ընելով վերջացուց այս հոգեզուարճ հանդէսն որ այնքան բերկրալից եւ մխիթարական տպաւորութիւն թողուց ամէն ներկայ գտնուողներու վրայ եւ պիտի թողու նաև ամէն Հայոց սրտերու վրայ. Պէտք է լիայոյս լինինք որ յաջորդ հրաւիրեալք աւելի մեծ թուով պիտի պատասխանեն եղած հրաւէրին՝ ներկայ գտնուելու համար հանդիսի մը որ մեր ազգային բարքերու մէջ եզական է.

Ա Զ Դ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ կարող է Երկաթուղեաց յառաջիկայ վիճակահանութեան բաղդատոմսերէն գնել Օսմ. կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ գրասենեկաց մէջ, ամեն օր, ժամ 10 էն մինչեւ 3 ½ (Ը. Ե).
1534

Պատիւ ունինք ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Միքայէլ Միրան և Ստեփան Մեսրոպեան անուամբ հաստատեալ կալուածական գործոց Գործակալութիւնը, Ղալաթիա, Տէմիր խան, թիւ 3, խիստ չափաւոր գիներով փոխատուութիւն և կանխավճար կ'ընէ գրաւի վրայ, յանձնակատարութեամբ կ'ստանձնէ ամեն տեսակ գործեր թղթակցական պաշտօնատանց հետ վաճառումն և գնումն անշարժ կալուածոց, վճարումն կալուածական տրոց, փոխանցումն, Թէսվիյէի-ինթիքալի և վագֆի փոխանցում, ինչպէս և նմանօրինակ ամեն տեսակ գործառնութիւններ.

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԻՐԱՆ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

Գործակալք կալուածական գործերու
Ղալաթիա, Տէմիր խան, թիւ 3
1914 2—30

ՏՕՔԹԼՕՌ ՏԱՏՈՒՐ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ կոկորդի, ականջի, քիթի, բերանի և վիզի ամեն տեսակ հիւանդութեանց, ՎԿԱՅԵԱԼ Փարիզի Լոնտրայի և Վիէննայի նշանաւոր մասնագէտ դասատուներէ, ՓՈՐՁԱՌՈՒ Եւրոպայի երեւելի հիւանդանոցներու մէջ ունեցած աշխատակցութեամբ, Մայրաքաղաքս վերադարձած լինելով, իւր բնակութիւնն հաստատած է ի Մեծ փողոց Բերայի, թիւ 447 տունը, կից Ռուսիոյ Դեսպանատան, ուր ամեն օր կ'ընդունի իւրեն դիմողներն առաւօտեան ժամ 9էն մինչեւ կէսօր և կերակուրէ ետև ամեն օր ժամ 2 է մինչեւ 5 (Ը. Ե.) Պոլսոյ կողմը, Պաղչէ-Գաբու, Համիտիյէ-Ճատտէ, Թիւրպէին դիմաց, թիւ 8, ուր չորեքշաբթի օրերը ձրի կը դարմանէ. 7179

ԼՈՒԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ, ԹԱՆՋՔ

ԱԲԵՐԻԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ այսօր ճանչցուած են գերազանց դարման մը ընդդէմ լուծողութեանց, փորքշուքի, թանչքի արիւնխթութեանց և այլն.

ԱԲԵՐԻԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ ընդունուած են նշանաւոր բժիշկներէ Մայրաքաղաքիս և օտար երկրաց մէջ և կը գործածուին շատ հիւանդանոցներ.

Աբէրիի դեղահատներուն ֆօրմիւլն յանձնուած է Բարեգործական Ընկերութեան և Թուրքիոյ քաղաքային բժշկական խորհրդին. այս վերջինն արտօնած է Պ. Աբէրիի այդ դեղահատները պատրաստելու և վաճառելու իրաւունքը.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղարան ՎԷԼԻՑ, Ղալաթիա, և մայրաքաղաքիս գլխաւոր դեղարանները.
1870

Ջերմապէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողաց գործածել Հէնրի Միւռի Օշարակն, բուժելու համար իրենց ջղային հիւանդութիւնները, գլխու ցաւերը, քնատութիւնները, ջղային ցնցումներն են.

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղատանց մէջ. Կեդրոնատեղին է Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Ղալաթիա մեծ փողոց.
776

ԻԼԱՆԸ ՐԷՍՄԻ

Սէհիլը ահվալ գօմիսիօնը ուսմումիսինէ իրսալ օլունան թէրճէմէի հալ վարագալէրինին խիզա մահալինէ չուրաքի թէօվիլէթ գաբարը իգթիզասընճա իւչէր ղուրուշլըգ բուլ եարչըսըրըլմասը լազըմ կէլդըքէ պուլնա րիսաէլէթ օլընմասը շիմտիյէ գատար էքսէրը մահալլէրէ աէֆտէրէ իչսար օլունդըղը հալտէ պազը վարագալէր աէհվէն բուլըրդ կ'լէրէք մէքզիւր գարարնամէլէրէ թէքբիաէն մայիս գօմիսիօն գալէմինէ գալդըլ վէ թէրքինի նէժէնէ թէրվիճինիտէ մազուրլի թը վէ ուզագ եագրին կէլմէսի մահալլէ խաժէ իօրտէմէլինին պիր տէւլէթ թաարֆ վէ իւսմալ էրամէլըրն թէքարիրինի մէօթէ յիզէլէ օվմագտա պարընը զըմըն պունուն սօնրա թէրճէմէի հալ էվրագըյեն զարարը մէզկիւրէ թասրիգ մէսուլիէ օլունմագ լուզումը էզսէրլինէ իսմար օլունուր.
13 թէմուզ 304

AU CROISSANT ‖ Օ ԳՐՈՒԱՍԱՆ

94, Նիւքաէք Գալատըրըմ, Վոյվոտայի դիմաց, 94

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

Արանց, երիտասարդաց եւ տղայոց համար

Օ Գրուասան վաճառատունը ծանօթ է իւր վայելուչ և հաստատուն հանդերձներով.
Օ Գրուասան վաճառատունը ծանօթ է իբր ամեն տեղէ աւելի աժան վաճառող.

Ամառնային եղանակ

Ամբողջ քոսթիւմ, կապոյտ, սեւ, շագանակագոյն կամ ֆանթէզի շէվիօտէ, զուտ բուրդ, լաւ կտրուածք, խնամօք կարուած	32 Փրանք
Պանթալոն և ժիլէ կամ Ռըտինկոթ և ժիլէ՝ Ռուսիլի ֆասօնէ կամ գծաւոր, վերջին նորաձեւութիւն	38 Փրանք
Գծաւոր բանթալոն, հաստատութիւնն երաշխաւորեալ, վերջին նորելուկ	13 Փրանք
Բոնժուր միօրինակ կամ գծաւոր, վայելուչ կտրուածք, մեծ խնամքով կարուած	36 Փրանք

1506

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է որոյ բաժնետերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն ։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար ։ 1799

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մրցողութեամբ ստորագրելոյս, որք ունիմք լիագօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն ։

Հ. ՍՈՒԻԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սամսոնճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ ։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիէ մուլթազիմ Փապրիգասընա պիր սէնէտէ լիւզումու մըգտարը Թէսլիմ օլունմագ իւզրէ ալընաճագ մըճըր քէօմիւրինին պէհէր գանթարը ճէտիտի օն պէշ ղուրուշա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թէմմուզըն օն ալթընճը կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթասըրնա վէ օն եէտինճի կիւնի եիւզտէ պէշ Թէնզիլինէ Թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

12 Թէմուզ 1888 — 1953
Նօ. 6 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիէ էրզագ անպարը իչիւն միւպայեա օլունաճագ օլան եէթմիշ իքի պին քիլօ կիրիտ սապունընըն պէհէր քիլօսը իւչ ղրուշա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իչպու Թէմուզըն եիրմինճի չարշէնպիհ կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իրթէսի կիւնի տախի Թէքարրիւր իտէճէք ֆիյաթըն եիւզտէ պէշ Թէնզիլի գապուլ իտիլէճէկինտէն իթասըրնա Թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

12 Թէմուզ 1888 — 1954
Նօ. 8 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Էտիրնէ վիլայէթի տաիրէսի տախիլինտէ պուլունաճագ ասաքիրի շահանէ վէ հայվանաթը միրիյէ իչիւն միւպայեա օլունաճագը իլան գըլընան եիքիրմի պիր գալէմ էրզագ վէ մահրուգաթ վէ սաիրէնին գարարը գաթիիսինին իթասը Թէմուզըն օն սէքիզինճի փազար իրթէսի կիւնինէ Թէալլիւգ իլէտիկի ճիհէթլէ իթասըրնա Թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

12 Թէմուզ 1888 — 1955
Նօ. 9 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Հայվանաթը միրիյէյէ վիրիլմէք իւզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան իւչ եիւզ պին քիլօ եուլաֆըն իչպու Թէմուզըն եիրմինճի չարշէնպիհ կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իրթէսի կիւնի տախի Թէքարրիւր իտէճէք ֆիյաթըն եիւզտէ պէշ Թէնզիլի գապուլ իտէճէկի ճիհէթլէ իթասըրնա Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

12 Թէմուզ 1888 — 1956
Նօ. 10 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Գալիպօլի օն պին մէթրօ, պէհէրի պիր ղուրուշ օթուզ բարա.

Գարահիսար քէչէսի պէշ եիւզ ատէտ, պէհէրի եիրմի իքի ղուրուշ օթուզ բարա.

Պէչ գուլաճըգ Գասթամունի իքի եիրմի պին քիլօ, պէհէրի պէշ ղուրուշ օթուզ բարա.

Զամ գապուղը ճէտիտ գանթար պէշ եիւզ ալթմըշ պէշ, պէհէրի ալթմըշ իքի ղուրուշ.

Ասաքիրի ճէնապէ Միւլքիյէնին անպարլարը իչիւն միւպայեա օլունաճագ տէօրթ գալէմ էշյա Թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թէմմուզըն եիրմինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալարը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթայա վէ եիրմի պիրինճի կիւնի եիւզտէ պէշ Թէնզիլինէ բաղլըյ պուլունանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

13 Թէմմուզ 1888 — 1957
Նօ. 11 — 2—3

ԲՈՒՆ ՏԱՃԿԱՆ ՑԱՄԱՔՈՒԹԻՒՆ
ԲՈՒՐՍԱՅԻ ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ՋԻԹԼԻԻ

(ՄՕՏ Ի ՊՐՈՒՍԱ)

[illegible]

1304 Սէֆէր 11 Թուական կայսերական Խրատէով արտօնեալ—Վարձատրեալ Բարիզի, Վիէննայի, Լոնտոնի, Ֆիլատէլֆիայի, Անվէրսի, Ֆրանքֆորդի ցուցահանդէսներէն։

Ջիթլիի ջուրն, որ Արեւելեաքէն նեղող հանքային հանքաջուրերէն գերազանց է, շիշերու մէջ կը դրուի ըստ հսկողութեան Տր. Արիկեանի, պաշտօնեայ ի գիմաց առողջական Վարչութեան նախապարին։ Մէն մի երէէէ կրելու է քնիկ բժիշկին ստորագրութիւնը։ Հաստարակութենէ մերժելու է այն ամեն շիշերն որք չեն կրեր Պետութեան այս երաշխաւորութիւնը։

Այս հանքաջուրերին յաջողութիւնն ապահովեալ է մարսողական խողովակին և լեարդին հիւանդութեանց մէջ, ուռոցիկ հով, յօդացաւի մէջ, չաքարախտի և փամփիշտային խօժութեանց մէջ։

Ջիթլի չատ սխորժահամ հանքաջուր մ'է, սեղանի համար պատուական ջուր մ'է եւ չատ օգտակար է այն պարագային յարամ ջուրերը վարակեալ են համաճարակ հիւանդութեանց ատեն։ Իրենց առողջութեան նախանձախնդիր անձինք ջրըշջենեըու, Պէնտերու եւ այլ Ջուրերէն նախամեծար պիտի համարին Ջիթլին։

Ջիթլին կը դիւրացնէ մարսողութիւնն և կը կանոնաւորէ միւս բոլոր պաշտօնները։ Շատ օգտակար է նաեւ այն պարագային երբ [illegible] մանուկները կաթէ կտրելու է։

Ջիթլիի ջուրը չարաթն երկու անգամ կը ղրկուի աղբիւրէն, այնպէս որ կարելի է վստահ լինիլ թարմ վիճակի մէջ գտնել զայն ի մթերանոցս։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը ծախուի ի կեդրոնատեղին Ընկերութեան, 13, Ձէլալ Պէյ խան, եւ ի Մաանաճըլըգ—Բերա, Գ. Ալիբրանտի, դեղարան Տէլլա Վալլէ, 169.—Պոլիս, Գ. Մէլիքի, դեղավաճառ, 24, Եէնի ճամի փողոց.—Յ. Թէրզեան, դեղագործ, Ձըզալօղլու, Պարսկական դեսպանատան մօտ.—Աշըքպաշ, դեղագործ ի Վէզնէճիլէր.—Ղալաթիա, Գ. Մավրոյտօ, վաճառական, Մալթըզ փողոց, 34.—Պէշիքթաշ, կեդրոնական դեղարան.—Թէրաբիա, Սավա Սրոնօբուլօ.—Պէօյիւքտէրէ, Աղիրոպի Թէօխարիտի, վաճառական.—Գատը գիւղ, դեղարան Լէոնիտա Անթիբա.—Իւսկիւտար, Ստավրաքի Նուրլօբուլօ, դեղագործ։

Պարապ շիշերը ետ կ'առնուին։ 1054

[illegible]

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒ
Ընդ մէջ [illegible], Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ՍՕՆԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]	Թօնօ	[illegible]	Թօնօ
[illegible]	2,000	[illegible]	4,500
[illegible]	3,000	[illegible]	4,300
[illegible]	1,300	[illegible]	2,500
[illegible]	3,500	[illegible]	2,000
[illegible]	3,200	[illegible]	2,000
[illegible]	2,000	[illegible]	5,000
[illegible]	2,600	[illegible]	5,000
[illegible]	2,500	[illegible]	4,500
[illegible]	2,100	[illegible]	2,000
[illegible]	2,000	[illegible]	1,200
[illegible]	2,700	[illegible]	3,200
[illegible]	2,500	[illegible]	1,700
[illegible]	1,300	[illegible]	2,800
[illegible]	2,800	[illegible]	1,400
[illegible]	2,600	[illegible]	3,200
[illegible]	800	[illegible]	3,000
[illegible]	1,700	[illegible]	5,500
[illegible]	1,600	[illegible]	3,500
[illegible]	3,500	[illegible]	1,000
[illegible]	2,200	[illegible]	2,000
[illegible]	[illegible]	[illegible]	2,000
[illegible]	[illegible]	[illegible]	4,300
[illegible]		[illegible]	1,200
[illegible]	3,600	[illegible]	3,000
[illegible]	3,000	[illegible]	1,300
[illegible]	1,200	[illegible]	2,800
[illegible]	2,300	[illegible]	3,600
[illegible]	2,100	[illegible]	1,300
[illegible]	2,200	[illegible]	3,000
[illegible]	[illegible]	[illegible]	4,100

Ալբինօ շոգենաւը, Նաւապետ Պօտըրս, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն և Անվէրսէն կ'սպասուի յառաջիկայ երկուշաբթի, ամսոյս 30ին։

Լէքէֆօ շոգենաւը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 27ին պիտի մեկնի Կ. Պոլիս գալու համար։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
Ֆ. ՀԻՒՏ ԵՒ ՈՒԻԾ
Գործակալք
Թիւ 87-18, Պիւյիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա
1601

Արտօնատէր Օ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԵՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատուն մէջլիսատ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրջազգեստներ, քօուէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին Թէ՛ փոքր և Թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պէրլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն և Եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եԹէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Չը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

Հայելաւոր պահարան
Սառցարան
Ֆրէժիէռ
Օ տը ակլեր գործիք
Վէռնիք և ներկ

ԾՈՐԱԿՆԵՐ ՆԱՐՏ—ՈՒՈՖԵՐ

Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէյլէրպէյ [illegible]) Ղալաթիա
32, [illegible])

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, Յուլածոյ և Թիթեղէ երկաթէ)

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋՄԻՆԵՆԵՐ
ԲԵԴՐՈԼԻՎ ՏԱՔՑՈՂ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ
Բաղդատութեան գործիներ, Աւազանի շատրուաններ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ
ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
Տատանոցք-Կշռորդք-Ցորենի կշռորդ

ԵՐԿԱԹԵՂԷՆՔ ՇԻՆՈՒԱԾՆԵՐՈՒ

Սառանի նիւթեր
Գինւոյ մամուլներ
Լոգարան
Տուչ

ՋՐՀԱՆՔ ՀՐՇԷՋ ԴԻՄԱՑԱՂ ԳՈՐԾԻՔ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ 676

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԲԻԼԱՅԸՆՍ

Պոլսոյն ապահովագրութիւն։ —Դիմել առ. գործակատարն ընկերութեան, Պ. Գ. Վ. Ուիթթոյ, Ուիթթոյ խան Պաղչէ-գաբու. Պոլիս կամ Ղալաթիա Մէրթէպանի փողոց Իզզէթ բաշա խան թիւ 6. 686

ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԻՒՆ ունեցողներն, որոց կենանքն անտանելի տանջանք մ'է, մշտատեւ չարչարանք մը, խեղդիչներին հանդարտեցնելու պատրուակաւ՝ խեղդիչներին կը թունաւորեն Թմրեցուցիչ կազմութիւն ունեցող Թուղթերով, փոշիներով, Սիկարէթներով, որոց յաճախակի գործածութիւնը վայրկեան մը կը հանդարտեցնէ գիրենք, այլ ապահովապէս կ'սպաննէ։

ՇՆՉԱՐԳԵԼՆԵ՛Ր

Շնչարգելութեան միակ բուժիչ դեղն է
ԱՍՏԵՂ ՀԵՂՈՒԿՆ
(LA LIQUEUR DE L'ETOILE)
Պ. Ժ. ԼԱՍԴԻ, դեղագործ-քիմիագէտ ի ՊՈՐՏՕ

Գրեցէք նմա պատասխանի համար Թղթադրոշմով, և Ձրիապէս պիտի ստանաք ամեն տեղեկութիւններն իւր դեղին և իւր ազդուութեան բազմաթիւ ապացոյցներուն վրայ։

ՄԱՐԹՕ ԼԸՏՕ, դեղագործ-քիմիագէտ, 164, Սէնդ-Գաթերին փողոց, ՊՈՐՏՕ։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են՝ ի Պոլիս, Քիւչիւքեան եղբարք, Էմին էօնիւ, 77. Վ. Քասապեան, Պաղչէ-Գաբու, 13. Պ. Պ. Վ. Կոնտիձեանոս և ընկ. 14, Սուլթան-Համամ.—Բերա, Քանդուր եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թէոտորիտէս, 244. Պ. Խօժէն Տէլլաստաւա, 328։ 1698

Կ. ՖԷՍԼԻՔՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԽԱՎԼՈՒԻ
Քալբաքճըլար-պաշը Սէֆէթճի խան Թ. 16
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Մահմուտ-փաշայի գլուխ Թարագճիներու կարգը Թիւ 218
ԳՈՐԾԱՐԱՆ՝ ՊՐՈՒՍԱ ԿԷՕՎՔ-ԽԱՆ

Սոյն բազմամեայ վաճառատունն որ ցարդ մեծաքանակ միայն կը վաճառէր հրապարակի վրայ, մատակարարելով գլխաւորապէս Շուկայի խանութպաններու, այս անգամ որոշած է նաեւ փոքրաքանակ ի վաճառ հանել իւր ապրանքներն։

Այժմ ցմիշտ բազդ մ'է անշուշտ ամեն անոնց որք հարկաւորութեան, ծովու եղանակի, կամ ո և է առթիւ խավլու, պուռնուզի և այլ ծիւզի վերարկուի ապրանքի գնման համար, Շուկայի խանութպաններու ձեռք հինալով Թէ՛ ընդհանուրապէս ապրանաց լաւը չեն գտներ և Թէ բարձր գիներ կը վճարեն։

Տեարք Կ. Ֆէսլիքճեան և ընկերք նոյն իսկ իրենց գործարանին արտադրութիւններն ի վաճառ հանելով, բաւականաչափ մրցելի համեստ գներ կընծայեն որոց կարելի չէ մրցիլ։

Վաճառատանս նշանաբանն է ուղղութիւն, ապրանաց ընտրութիւն և գներու չափաւորութիւն։

1878 — 8—20

ՄԻ՛ ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ
ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱՊԷՍ ՏԵՍՆԵԼՈՒ

ՍԻՆԿԵՐ

Ամերիկեան գործարանի մթերանոցներն
Ի ՂԱԼԱԹԻԱ, Եիւքսէք Գալտըրըմ,
120

Քարաքէօյի աղբիւրին դէմ.
Ի ԲԵՐԱ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ
Ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամեն տեղ՝ «Սինկէրի» կարի մեքենային «կեղծերը» միայն պիտի գտնէք։

ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
(Տաքսիտ) 1761

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)
ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Վարչութիւն՝ փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

ՀԱՆՔԱՋՐՈՅ ԵՂԱՆԱԿ

PASTILLES DIGESTIVES.—Այս շաքարները Վիշիի մէջ պատրաստուած են Ջերմուկներէն հանած աղով, մարսողական են և ապահով դարման մ'են դիւրամարսութեան դէմ։

SELS de VICHY pour BAINS.—Այն անձանց համար որք չեն կրնար Վիշի երթալ։

Կեղծէն զգուշանալու համար, սոյն դեղերու և շիշերու վրայ պահանջել ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրոշմը։ Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր դեղագործաց քով։ 668

ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՔ

(1804)

Մեծ փողոց Գուլէ գաբուսու. Թիւ 667

Ամեն կերպ և ամեն չափու կենդանագիրներ, այսինքն Քարթ տը վիզիթ (չափաւոր), Կրուփ (խումբ), Քապինէ (մեծ), Մինեօն (փոքր)։ Պզտիկ տղայոց համար վայրկենական լուսանկար։

Կենդանագիրները մեծ զգուշութեամբ և բուն վերջնագոյն կատարելութեանց սրբեւայն՝ կը շինուին։

Բարիզու, Լոնտոնի, Վիէննայի և Պերլինի անուանի գործատուններուն լուսանկարի մեքենաներ, գործիքներն և ամեն տեսակ նիւթերը, գործատանց գիներով կը ծախուին։

Ցանձնարարութիւնք գործատանց գիներով փութապէս կը կատարուին։

Լուսանկարչութեան վերաբերեալ նիւթերը մեզմէ գնողներուն լուսանկարչութեան ուսումն ձրիապէս կ'աւանդուի։

L'AVENIR DES FAMILLES Լ'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ԱՊԱԳԱՅՆ

Ապահովագրական Փոխադարձ Ընկերութիւն՝ Դրամագլխոց վերակազմութեան համար 1880ին կազմեալ՝ ի Լիոն նոտար Միգիֆօ տը Պէլէսի ստացած պայմանագրով

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է 61, Ռէբիւպլիք փողոց, 61—Լիոն (Ֆրանսա)

Ապահովագրեալ դրամագլուխք
55 միլիոն
ֆրանք

Մինչեւ ցայսօր
եղած վճարմունք
են, 1,000,000
ֆրանք

Տարին չորս վիճակահանութիւն՝ Յունվար, Ապրիլ, Յուլիս և Հոկտեմբեր

Վարչական խորհուրդ. Պ. ՀԻՎԼԸՌ, բժիշկ ի Լիոն, Նախագահ. Պ. ԱԼԼԷՌ, Նախկին տնօրէն, հիմնադիր ընկերութեան, ի Լիոն. ՕՏԻՖՈՒԷ, Նախկին շահապ չորրորդ շրջանակի ի Լիոն. ՊՈՄ, հաստատառու ի Լիոն. ԳԼԷՍԱՔ կալուածատէր ի Լիոն. ՄԱՌԴԷԼ կալուածատէր ի Լիոն. ՌՈԹ, հաստատառու ի Լիոն. ԺԷՆԷՆ, ի Լիոն Մ. Ժ. ԳԱՀԷՆ, հաշուակալ ի Լիոն, հաշուեքննիչ. Մ. ԱԼԼԷՌ, տեսուչ պատուիրակ, ընդհանուր տնօրէն։

Լ'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեան, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն, կանխավճարներու հաւանականութեամբ։—Մուրհակներ կուտայ Թէ՛ ի փոխարէն միակ վճարի մը և Թէ ամսական համեստ վճարներու (կարելի է ստորագրուիլ ամսական մինչեւ մէկ ֆրանքէ սկսեալ)։ Ապահովագրեալներ ունինք որոնք մէկ ֆրանք մը վճարած էին և երկու հարիւր ֆրանք առացած են։

Վճարմունք կը կատարուին վիճակահանութեամբք, որք երեք ամիսն անգամ մը տեղի կ'ունենան ի կեդրոնատեղին ընկերութեան, ի ներկայութեան վարչական խորհրդին և շահակիցներու, հաշուական այնպիսի գործողութեամբք զորս ամեն մարդ կրնայ ստուգել։

Ընկերութեան գործառնութիւնները պէտք չէ շփոթել վիճակահանութեանց հետ իւր ատմերը ընաւ արժէք չունին վիճակահանութենէն յետոյ։ Մեր մօտ, ընդհակառակն, ամենուն ալ վճարմունքն ապահովեալ է, քիչ մը կանուխ կամ քիչ մը ուշ, ըստ դիպուածի։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ընկերութեանս գործառնութիւնք բազմազանի են, ինչպէս Շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխավճարք՝ փոխառութեանց և Ճարտարարուեստից և Վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, Մանկանց համար Օժիտք, Հանգստեան մնաուկ ծերութեան համար, Ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամեն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։

Այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար, Ընկերութիւնս հաստատած է զանազան սակագներ որոց վճարմունք տեղի կ'ունենան տասնեակ կամ նուազ մերձաւոր ժամանակաց մէջ, ըստ բաղձանաց ապահովագրելոյն։

ՍԱԿԱԳԻՆ Ա.

Ամսական 1 ֆրանք, որ վճարուի միայն 60 ամիս, իրաւունք կուտայ 1000 ֆրանքի մուրհակի մը 10 Թիւերով որոց ամենքն ալ հետզհետէ կը մասնակցին ամեն բաշխման, մինչեւ ամբողջովին վճարումն 1000 ֆրանքին։ Մարդ կրնայ ստորագրուիլ այնչափ անգամ 1000 ֆրանքնոց մուրհակի որչափ ամսական վճարէ մէկ ֆրանքնոց։

5 ֆրանքի ամսական բաժ մը, որ 60 ամիս վճարուի, իրաւունք կուտայ, ըստ ընտրութեան ստորագրողին, 5000 ֆրանքի ընկերութեան արժեթղթի մը, կամ միմիայն 3000 ֆրանքի և Լիոն քաղաքի պարտաթղթի մը, որք կը մասնակցին ամեն վիճակահանութեանց և պարգեւներուն, մինչեւ անգամ 50,000 ֆրանքի բաժնին։

Ի փոխարէն ամսական հինգ ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի, ըստ իւր ընտրութեան

1. 500 ֆրանքի, առանձնաշնորհեալ մուրհակ տոկոսներով որք տարուէ տարի կ'աւելնան մինչեւ ցվճարումն, կամ
2. 5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա., կամ վերջապէս
3. 1000 ֆրանքի, հիմնադրի մուրհակի մէկ տասներորդով.

Ծան. Անցեալ տարեշրջանին մէջ հիմնադրի Մուրհակներն ստացան 80 ֆրանք շահաբաժին, և ներկայ տարեշրջանին մէջ, շահաբաժինը պիտի լինի 100 ֆրանք մէն մի Թուղթի վրայ։

Ի փոխարէն ամսական 8 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և առանձնաշնորհեալ Մուրհակի մը՝ 500 ֆրանքէն վճարելի, և տալով տոկոսներ որք երթալով կ'աճին մինչեւ վճարման օրը։

Ծան. Կը մնայ միայն ի վճարել 1921 առանձնաշնորհեալ մուրհակ.

Ի փոխարէն ամսական 10 ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի ըստ իւր ընտրութեան.
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Պարտաթղթի մը, կամ 1877ի Գռէտի Ֆոնսիէէն, կամ 1871ի Վիլ տը Բառիէն, կամ Վիլ տը Մառսէյլէն. (այս երեք արժեթուղթք վճարելի են 400 ֆրանքէն) կամ 1883ի Օպլիկասիոն Ֆոնսիէռ մը՝ 500 ֆրանքնոց, կամ վերջապէս
5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Բանամայի պարտաթղթի մը, շրջաբերութիւն 1883ի.
Վերջապէս, ի փոխարէն ամսական 12 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի.
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. ինչպէս նաեւ 1879ի Ֆոնսիէռ կամ Գոմիւնալ Օպլիկասիոնի մը, վճարելի 500 ֆրանքի, կամ վերջապէս Իբօդեքեռ Օպլիկասիոնի մը (Գրէտի Ֆոնսիէին հետ միացուած և 1000 ֆրանքէն վճարելի)։

ՍԱԿԱԳԻՆ Բ.

Այս սակագնոյն մէջ, Մուրհակներն 500 ֆրանքէն վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն միայն 25 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան երեք ամիսն անգամ մը վիճակահանութեամբք։—Բաժիններն ամսական են և 2 ֆրանքի. առ առաւելն կը պահանջուին մինչեւ 15 տարի. կը դադրին երբ մուրհակը վաստկի վիճակահանութեան մէջ։

ՍԱԿԱԳԻՆ Գ.

Այս սակագնոյն մէջ, Մուրհակք վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն մինչեւ 12 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան ամեն տարի յունվարին, ապրիլին, յուլիսին և հոկտեմբերին. առաջին երեքն 100 ֆրանքէն և հոկտեմբերինն 500 ֆրանքէն.—Ամսական բաժինները 2 ֆրանքի են և միայն 50 ամիս վճարելի են։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Լ'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ապահովագրական ընկերութիւն մ'է հաստատեալ ըստ հրամանագրոյն 1868 յունուար 22ի, և հետեւաբար կը գործէ ընդ հսկողութեամբ պետութեան։ Հետի լինելով շահագիտման կամ առեւտրական ո և է գործէ, ո և է վտանգի ենթակայ չէ։

Իւր գանձած դրամը, ընկերութիւնը կը գործածէ Պետական Արժէթղթոց, Գանձագ Թուղթերու կամ Պետութեան, քաղաքաց և նահանգաց երաշխաւորութիւնը կրող Թուղթերու. այս գումարը բաւական է ապահովելու համար իւր շրջաբերութեան հանած բոլոր մուրհակներուն վճարումն, այնպէս որ մէն մի ստորագրող բոլորովին ապահով է ստանալու իւր ապահովագրութեանց ամբողջ գումարը։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս էֆ. Ամպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40, Պաղչէ-Գաբու, Պոլիս։ 1081

ԳԱՐԵՋՈՒՐ ՏԱԿԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԴԻՆՖԷԼՏ (ԿՐԱՑ)

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՐԻՆԻՆԿՀՈՒԻԶ ԵՂԲԱՐՑ

ԱՄԵՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ

Ընդհանուր կեդրոնատեղի Մ. ՄՈՐԻՋԻՕ ՖՐԱՆՔԼ
Վոյվոտա, Վիդալիս խան, Ղալաթիա, Էլպիկ խանի քով

ՍԴԻՆՖԷԼՏի գործարանն, որ կը գտնուի ԿՐԱՑ քաղաքին մէջ (Շտիրիա), առաջնակարգ հաստատութիւն մ'է՝ 1852ին հիմնեալ, և Աւստրեհունգարիոյ միւս գարեջրի գործարանց արտածման մէջ առաջին տեղը կը բռնէ։

Սդինֆէլտի գործարանն 1887ին արտադրած է 45,000 հարիւրմ լիտր։ 1715